

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

“HE’S THE ONE THAT IT’S ALL ABOUT”

Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen lastensuojelun
kriisityössä

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Anna Lähteenmäki
Ninna Mattila

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

LÄHTEENMÄKI, ANNA
MATTILA, NINNA

”He’s the one that it’s all about”
Opas läheisneuvonpidon periaatteiden
hyödyntämisestä lastensuojelun
kriisityössä

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön opinnäytetyö, 44 sivua, 7 liitesivua

Syksy 2014

TIIVISTELMÄ

Tarkastelemme opinnäytetyössämme miten tehdä lapsi ja läheisverkosto näkyväksi lastensuojelun kriisityössä. Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää sosiaalialan ammattilaisten näkökulmia lasta ja läheisverkostoa osallistaviin työmenetelmiin ja niiden hyödyntämiseen käytännössä. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajallemme Lahden ensi- ja turvakoti ry:lle konkreettinen opas, joka edistää lapsilähtöistä ja läheisverkoston hyödyntämistä tukevaa työtettä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää Lahden ensi- ja turvakoti ry:n lapsilähtöistä työtä. Toisena tarkoituksenamme oli kehittää toimeksiantajamme työtä lapsen läheisverkostojen hyödyntämistä ja kiinteyttämistä tukevaksi. Tutkimuskysymyksemme oli: Miten tehdä lapsi- ja läheisverkosto näkyväksi lastensuojelun kriisityössä?

Teoriapohjamme koostuu opinnäytetyömme kannalta tärkeistä teemoista. Näitä teemoja olivat subjektiivisuus, yhteisöllisyys, osallisuus, sekä turvakotien toiminnan taustalla vaikuttavat tekijät. Lisäksi teoriaosuus sisältää tietoa läheisneuvonpidosta. Toteutimme opinnäytetyömme kehittämistyönä, jossa näkyy tutkimuksellinen ote. Toiminnallinen opinnäytetyömme on vahvasti työelämälähtöinen ja lisäarvoa sille antaa se, että teimme tutkimustyötä sekä Suomessa että Alankomaissa. Haastattelimme opinnäytetyötämme varten yhteensä neljää sosiaalialan ammattilaista sekä Alankomaissa että Suomessa. Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2014 ja huhtikuussa 2014. Haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastattelua ja aineistonanalyysissa teorialähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimustuloksistamme kävi ilmi, että läheisverkoston mukaan ottaminen antaa perheelle tunteen siitä, että perheenjäsenet eivät ole yksin kantamassa huolta tilanteesta. Eräänä tutkimuksen johtopäätöksenä totesimme, että läheisverkoston mukaan ottamisella on lasta ja perhettä voimauttava vaikutus. Toiseksi tärkeäksi johtopäätökseksi nostimme ratkaisukeskeisen lähestymistavan lasta ja läheisverkostoa voimauttavana tekijänä. Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi Pyöreän pöydän Ympärillä -opas.

Asiasanat: läheisneuvonpito, lapsen osallisuus, lastensuojelun kriisityö, läheisverkosto, lapsilähtöisyys, Lahden ensi- ja turvakoti ry, Alankomaat

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LÄHTEENMÄKI, ANNA
MATTILA, NINNA

"He's the one that it's all about"
Using the main principles of Family
Group Conference in crisis work in child
welfare

Bachelor's Thesis in social pedagogy for work with children and young people 44
pages, 7 pages of appendices

Autumn 2014

ABSTRACT

In our thesis we looked at how to make the child and his social network visible in crisis work in child welfare. In our research the aim was to survey how the professionals see and use the methods that improve the child's and the social network's participation. The aim of our thesis was to produce a guidebook which promotes working in a child-oriented way and exploits the social network. The guidebook was aimed at our client Lahden ensi- ja turvakoti ry. The purpose was to develop their child-oriented work. The other purpose was to develop their work to exploit the social network and make it closer. Our research aimed to answer the question: How to make the child and the social network more visible in crisis work in child welfare?

Our theoretical basis consisted of the most important themes considering our thesis. These themes were subjectivity, communality, participation and the themes considering the work in shelters. Our theoretical part also includes information of Family Group Conference. Our functional thesis was carried out as a developmental research. Our thesis is in close connection with real-life-working environment and we made the research in two different countries. We interviewed four different professionals from the social work field in Finland and the Netherlands. The interviews took place in February 2014 and April 2014. Our interviewing method was theme interview and we analyzed our data with a theory-based content analysis.

Our research outcomes showed that including the social network as a part of the work gives the family the feeling of not being alone with their worries. As a conclusion to the study we can claim that emphasizing the role of the social network empowers the child and the family. We also saw as an important conclusion that using solution-focused approach makes the child and the family feel empowered.

Key words: Family Group Conference, child participation, crisis work in social welfare, social network, child-orientation, The Federation of Mother and Child homes Lahti, the Netherlands

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
1 TAVOITE, TARKOITUS JA TOIMEKSIANTAJA	3
1.1 Lahden ensi- ja turvakoti ry	3
1.2 Lahden ensi- ja turvakoti ry toimeksiantajana	4
1.3 Tavoite, tarkoitus ja tuotos	4
2 SUBJEKTIUS, OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ	6
3 TURVAKOTIEN TOIMINTA	9
3.1 Perheväkivalta	9
3.2 Traumaattinen kriisi ja kriisin vaiheet	10
3.2.1 Sosiaalisen tuen merkitys kriisissä	12
3.3 Lastensuojelun kriisityö	12
4 LÄHEISNEUVONPITO	14
4.1 Läheisneuvonpidon tarkoitus ja pääperiaatteet	14
4.2 Läheisneuvonpidon järjestäminen	16
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä	18
5.2 Teemahaastattelu	19
5.3 Teorialähtöinen sisällönanalyysi	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	23
6.1 Lapsen näkyväksi tekeminen	23
6.1.1 Lapsen osallistaminen	23
6.1.2 Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena	25
6.2 Läheisverkoston näkyväksi tekeminen	26
6.2.1 Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen	26
6.2.2 Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7.1 Läheisneuvonpito on lasta osallistavaa ja lapsilähtöistä	31
7.2 Läheisverkoston voimauttava vaikutus	32
7.3 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa voimauttaa lasta ja läheisverkostoa	32
8 PYÖREÄN PÖYDÄN YMPÄRILLÄ -OPAS	34

8.1	Oppaan työstäminen	34
8.2	Oppaan sisältö ja ulkoasu	35
8.3	Oppaan arviointi	37
9	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	38
9.1	Luotettavuus	38
9.2	Eettisyys	40
10	POHDINTA	42
10.1	Opinnäytetyön merkitys	42
10.2	Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	

JOHDANTO

Suoritimme Leadership in Social Work -opiskelijavaihdon Saxion University of Applied Sciencessa Enscheden kaupungissa Alankomaissa 15.8.2013–17.2.2014. Vaihto-opintojen myötä meille tarjoutui mahdollisuus toteuttaa opinnäytetyömme kansainvälisenä yhteistyönä. Toimeksiantajaksemme valikoitui Lahden ensi- ja turvakoti ry, jossa tehdään lastensuojelun kriisityötä. Osana vaihto-opintojamme perehdyimme alankomaalaisiin sosiaalialan uudistuksiin.

Vuonna 2012 Suomen sosiaaliturvan menot olivat 60,0 miljardia euroa, joka oli 5,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2011. Perheiden ja lasten sosiaaliturvan menoista 47,9 prosenttia koostui toimeentuloturvasta. Palveluiden osuus perheiden ja lasten sosiaaliturvasta vuonna 2012 oli näin ollen hieman yli puolet. (Suomen virallinen tilasto 2012, 2-3.) Hautamäen (2005, 54) mukaan hyvinvointivaltio on suurten vaikeuksien edessä. Väestön ikääntyessä ja globaalin kilpailun ajaessa verokantoja alemmas on epätodennäköistä, että nykyisen kaltaista hyvinvointivaltiota voitaisiin enää ylläpitää kovin kauaa. Julkisen palvelutarjonnan supistuessa ja hyvinvointipalvelujen tuotannon siirtyessä markkinasektorille on vaarana köyhyyteen liittyvien ongelmien kärjistyminen.

Alankomaissa vuonna 2007 voimaan tulleen uuden Social Support Actin tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa ja rohkaista ihmisiä etsimään tukea ja apua ensisijaisesti heidän omasta lähiympäristöstään. Uudistuksella pyritään parantamaan kansalaisten elämäntaitoja, lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä osallisuutta yhteiskunnassa. Asiakkaan voimauttaminen tulee korostumaan entisestään sosiaalialan ammattilaisten työssä. Tavoitteena on edesauttaa asiakkaiden riippumattomuutta ammattilaisten avusta. (Bokseveld 2014.) Kansalaisyhteiskunnan voimistaminen toimii vastapainona myös julkisen sektorin tehtävien, säätelyn ja kustannusten vähentämiselle (Ilvonen 2005, 7).

Social Support Actiin liittyvä yhteisöllisyyden korostaminen ja kansalaisten osallistaminen hyvinvoinnin edistämässä herätti mielenkiintomme. Korostamalla yhteisöllisyyttä ja yksilöiden subjektiutta tehdään työtä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Opinnäytetyömme tähtää lapsen ja läheisverkoston osallisuuden lisäämiseen lastensuojelun kriisityössä. Koemme läheisverkoston hyödyntämisen

tärkeäksi, koska turvakodin ja avokriisityön tarjoama tuki ei aina yksinään riitä asiakkuuden päättyessä. Forsbergin (2002, 81) mukaan edes kaikki turvakotiin tulevat lapset eivät välttämättä päädy lapsille suunnatun avun piiriin. Forsberg painottaa sosiaalisten verkostojen merkitystä yhtenä väylänä käsitellä kokemuksia. Mielestämme näiden läheisverkostojen tunnistaminen ja mukaan ottaminen jo työskentelyn varhaisessa vaiheessa on edellytys niiden toiminnan takaamiselle. Myös lastensuojelulaki (417/2007, 32§) velvoittaa kartoittamaan lapsen läheisverkostot. Ennen kuin lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle, on otettava selvää tämän lähipiiriin kuuluvien mahdollisuudet ottaa tämä luokseen asumaan tai osallistua jollakin muulla tavalla lapsen tukemiseen.

Tukemalla perheen jo olemassa olevia verkostoja, ja lisäämällä vuorovaikutusta läheisverkoston sisällä on mahdollista rakentaa turvaverkko, joka kantaa myös turvakotijakson jälkeen. Vahvistamalla perheen turvaverkkoa voidaan tarjota vanhemmille tukea kasvatustehtävässä myös kriisistä selviytymisen vaiheessa. Lisäksi lapselle voidaan näin taata ydinperheen ulkopuolisia turvallisia aikuisia, ja edesauttaa lapsen kiinnittymistä ympäröiviin yhteisöihin ja yhteiskuntaan.

Olemme toteuttaneet opinnäytetyömme kehittämistyönä, jossa on tutkimuksellinen ote. Kokosimme opinnäytetyömme tuotoksena Pyöreän pöydän ympärillä -oppaan tekemämme tutkimustyön sekä käyttämämme teorialiedon pohjalta. Toiminnallinen opinnäytetyömme on vahvasti työelämälähtöinen ja lisäarvoa sille antaa se, että olemme tehneet tiedonkeruuta sekä Suomessa että Alankomaissa. Opinnäytetyöraporttimme pääluvut kolme, neljä ja viisi käsittelevät keskeisiä teemoja tutkimuskysymyksemme taustalla. Kuudennessa pääluvussa avaamme tutkimuksen toteuttamista ja kerromme käyttämistämme tutkimusmenetelmistä. Pääluvussa seitsemän esittelemme tutkimustuloksemme, joihin pohjautuvia johtopäätöksiä käsittelemme luvussa kahdeksan. Pääluvussa yhdeksän kerromme opinnäytetyömme tuotoksensa syntyneen oppaan valmistumisprosessista. Luvut 10 ja 11 koostuvat tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden kuvaamisesta ja pohdinnasta.

1 TAVOITE, TARKOITUS JA TOIMEKSIANTAJA

Tässä osiossa avaamme opinnäytetyömme taustaa. Aluksi kerromme toimeksiantajastamme Lahden ensi- ja turvakodista ja yhteistyöstämme heidän kanssaan. Tämän jälkeen erittelemme opinnäytetyömme tavoitetta ja tarkoitusta.

1.1 Lahden ensi- ja turvakoti ry

Lahden ensi- ja turvakoti ry:ssä tehdään ennaltaehkäisevää ja korjaavaa lastensuojelutyötä. Työn painopistealueita ovat vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, kriisityö, väkivallan ehkäisytyö ja mielenterveystyö. Toiminnan tarkoituksena on lapsen suotuisien kasvuolosuhteiden sekä turvallisen kehityksen turvaaminen, vanhemmuuden ja perheen tukeminen sekä perheväkivaltakierteen ehkäiseminen ja katkaiseminen. Lahden ensi- ja turvakoti ry tarjoaa erityisosaamista neljällä eri osa-alueella, joita ovat vauvaperhetyö, perhe- ja lähisuhdeväkivalta- ja kriisityö, perhetyö ja lapsityö. (Lahden ensi- ja turvakoti ry:n palvelut 2009, 2.) Opinnäytetyömme suuntautuu erityisesti turvakodissa tehtävään lapsityöhön sekä avokriisityöhön.

Lahden ensi- ja turvakoti ry:n turvakodissa tehtävä työskentely perustuu turvallisuuteen ja vapaaehtoisuuteen, ja siinä huomioidaan koko perhe. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen tilanteeseen. Työskentelyn taustalla vaikuttaa traumatyön viitekehys. (Lahden ensi- ja turvakoti ry:n palvelut 2009, 7.)

Menetelminä turvakodissa käytetään terapeuttisia yksilökeskusteluita, perhetapaamisia, erilaisia ryhmiä sekä ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi lasten kanssa tehdään yksilöllistä työskentelyä terapeuttisia menetelmiä hyödyntäen. Lahden ensi- ja turvakoti ry:n neuvontatyöhön kuuluu myös asiakkaiden ohjaaminen esimerkiksi yhdistyksen tuottamiin muihin palveluihin, kuten avokriisityöhön. (Lahden ensi- ja turvakoti ry:n palvelut 2009, 7–8.)

Avokriisityö kuuluu turvakotityön avopalveluihin. Avokriisityöhön voivat hakeutua erilaista väkivaltaa kokeneet, jotka eivät välttämättä ole turvakotijakson tarpeessa. Avokriisityö suunnitellaan yksilöllisesti ja se voi sisältää esimerkiksi yksilö-, perhe- ja verkostotyötä. Työskentelyn tavoitteena on tarjota yksilöille ja perheille mahdollisimman nopea apu väkivallasta selviytymiseen yhteistyössä

lähi- ja viranomaisverkoston kanssa. (Lahden ensi- ja turvakoti ry:n palvelut 2009, 9.)

1.2 Lahden ensi- ja turvakoti ry toimeksiantajana

Lähestyimme sähköpostitse muutamia Lahden seudulla sijaitsevia sosiaalialan toimijoita. Lahden ensi- ja turvakoti ry kiinnostui aiheestamme ja valikoitui yhteistyökumppaniksemme. Tapasimme turvakodin lapsityöntekijän ja avokriisityöntekijän kanssa joulukuussa 2013. Tapaamisen tarkoituksena oli kartoittaa heidän toiveitaan ja kehittämistarpeitaan, sekä esitellä heille Alankomaissa käytettäviä lastensuojelun kriisityön menetelmiä, joihin olimme tutustuneet syksyn 2013 aikana. Keskustelussa kävi ilmi, että vaikka sekä lapsi- että avokriisityössä oli olemassa omat toimivat työmenetelmät, ei yhtenäistä linjaa niiden käytölle ollut vielä olemassa. Koska ensi- ja turvakoti sekä avokriisityö olivat siirtymässä samoihin tiloihin keväällä 2014, myös ajankohta yhtenäisempien työtapojen kehittämiseksi oli otollinen.

Alustavasti sovittiin, että tuotamme oppaan, johon kokoamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:n jo olemassa olevia toimivia työtapoja, joiden rinnalle pyrimme tuomaan uutta näkökulmaa Alankomaissa tehdyn tutkimustyön pohjalta. Koimme Family Group Conferencen eli Läheisneuvonpidon olevan työtapana, joka toisi tärkeän lisän Lahden ensi- ja turvakoti ry:ssä tehtävään työhön. Myös yhteistyökumppanimme piti kyseistä työmenetelmää heidän tarpeisiinsa sopivana.

1.3 Tavoite, tarkoitus ja tuotos

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa Lahden ensi- ja turvakoti ry:lle konkreettinen opas, joka edistää lasta ja läheisverkostoa osallistavaa työtettä sekä tukee turvakodin työn ja avokriisityön yhtenäisyyttä.

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää sosiaalialan ammattilaisten näkökulmia lasta ja läheisverkostoa osallistaviin työmenetelmiin ja niiden hyödyntämiseen käytännössä. Kokoamme materiaalin Alankomaissa tehtyjen haastatteluiden, teoriapohjan sekä Lahden ensi- ja turvakoti ry:n omien jo käytössä olevien työtapojen pohjalle. Tavoitteenamme on tuottaa laadukas ja helposti hyödynnettävä opas, jota turvakodin ja avokriisityön työntekijät voivat käyttää

esimerkiksi uusia työntekijöitä ja opiskelijoita perehdyttäessä tai koulutuksissa. Opas tarjoaa Lahden ensi- ja turvakoti ry:lle yhtenäiset käytännöt läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntämiseen lasta ja läheisverkostoa osallistavin huomioin.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää lapsilähtöistä työtä Lahden ensi- ja turvakoti ry:ssä. Huomion suuntaaminen lapsen näkökulmaan on yksi toimeksiantajamme työn pääsisällöistä (Turvakoti 2014). Myös oma ammatillinen suuntauksemme tukee tätä periaatetta ja koemme omaavamme hyvät valmiudet luoda lapsilähtöisesti orientoitunut opinnäytetyö. Lisäksi tarkoituksena on kehittää Lahden ensi- ja turvakoti ry:n työtä lapsen läheisverkostojen hyödyntämistä ja kiinteyttämistä tukeväksi. Tämän näemme myös yhteiskunnallisella tasolla merkittävänä teemana. Opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteiden pohjalta tutkimuskysymykseksi nousee: *Miten tehdä lapsi ja läheisverkosto näkyväksi lastensuojelun kriisityössä?*

Tarkoitamme opinnäytetyössämme läheisillä niitä henkilöitä, jotka ovat lapselle ja perheelle tärkeitä, läheisiä ja merkityksellisiä. Heino (2000, 10) määrittelee läheisverkoston koostuvan ihmisistä, jotka ovat osallisina lapsen, perheen ja läheisten omaan neuvonpitoon. Käytämme opinnäytetyössämme termiä läheisverkosto kuvaamaan myös niitä perheelle läheisiä henkilöitä, jotka ovat olleet mukana perheen elämässä jo ennen varsinaista läheisneuvonpitoa. Näkyväksi tekemisellä viittaamme opinnäytetyössämme lapsilähtöiseen ja lasta osallistavaan työotteeseen sekä läheisverkoston mukaan ottamiseen.

2 SUBJEKTIUS, OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYSSÄ

Tässä kappaleessa avaamme sosiaalipedagogisia käsitteitä, kuten subjektiutus ja yhteisöllisyys, jotka tukevat opinnäytetyömme tavoitetta ja tarkoitusta.

Sosiaalipedagogiikkaan liittyy aina pyrkimys edistää hyvinvointia, vähentää ja ehkäistä huono-osaisuutta yhteiskunnassa ja nousta yhteiskunnallisia epäkohtia vastaan. Vallitseva yhteiskunnallinen tilanne, kuten sosiaalisten ongelmien luonne ja määrä, vaikuttaa sosiaalipedagogiikan luonteeseen ja tehtävien tulkintaan.

(Hämäläinen 1997, 11.) Sosiaalipedagogiseen työhön kuuluu yksilön ja yhteisöiden subjektiuden vahvistaminen ja itsepuun auttaminen (Hämäläinen 1999, 61–62).

Subjektiudella tarkoitetaan ihmisen tunnetta siitä, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja tehdä siihen liittyviä valintoja. Subjektiuden voidaan ajatella olevan ominaisuus, joka vahvistuu ihmisen kasvaessa vuorovaikutuksessa yhteisöiden kanssa. (Hämäläinen 1999, 61–62, Mönkkönen 2008, 144.) Hämäläinen & Kurki (1997, 49) korostavat, että sosiaalipedagoginen toiminta perustuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja siihen, että asiakkaat ovat itse osallisina kaikissa toimintaprosessin vaiheissa. Heinon (2009, 17) mukaan ajattelumalli, joka antaa asiakkaalle mahdollisuuden ottaa osaa päätöksentekoprosessiin sekä tuottaa ja ehdottaa ratkaisuja luonnollisen verkostonsa kanssa, ei ole vielä edennyt Pohjoismaisen lastensuojelun rakenteelliselle tasolle asti.

Hämäläisen (1999, 15–16) mukaan yhteisöihin kuulumisella on tärkeä merkitys ihmisen identiteetin rakentumisen, elämänlaadun ylläpitämisen sekä jokapäiväisessä elämässä tarvittavien valmiuksien saavuttamisen kannalta.

Ihmisen yhteisöllisyyden huomioiminen on tärkeä osa syrjäytymisen ehkäisyä ja lievittämistä. Yhteisö ja yhteisöllisyys ovat sidoksissa aikaan ja vallitsevaan kulttuuriin (Moilanen & Eilola 2013, 7). Saastamoinen (2009, 41) ja Pentti (2003, 106) liittävät yhteisöllisyyden käsitteen yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Pentin (2003, 106–107) mukaan yhteisöllisyyteen kuuluu lisäksi sosiaalisen solidaarisuuden kehittyminen sekä aidon kansalaisuuden tunnustaminen.

Yhteisöllisyyden kokemus syntyy yhdessäolosta, yhteisyydestä ja vuorovaikutuksesta (Saastamoinen 2009, 35).

Orasen (2008, 9) mukaan osallisuus on yhteisöön kuulumiseen liittyvää vastavuoroista toimintaa, johon kuuluu yksilön oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista sekä olla mukana vaikuttamassa niihin. Hotari, Oranen ja Pösö (2013, 149, 162) mainitsevat lapsen osallisuuden liittyvän käsitykseen lapsesta yksilönä, yhteiskunnan ja inhimillisen yhteisön jäsenenä ja toimijana, sekä lapsen mahdollisuuksiin olla mukana hänen etunsa turvaamiseksi tehtävän työn määrittämisessä, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lapsen oikeus osallisuuteen on määritelty YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa, jossa korostetaan lapsen oikeutta saada tietoa, ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa ja tulla kuulluksi häntä koskevissa toimissa (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 2014, 11–12). Myös Suomen perustuslain mukaan lapsella on oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti ja saada vaikuttaa kehitystasoaan vastaavasti häntä koskeviin asioihin (Suomen perustuslaki 731/1999, 6 §).

Crompton (1980) painottaa, että lapsella on tarve kuulla omaa elämäänsä koskevista asioista totuuden mukaisesti (Thomas 2002, 93). Lapselle tulisikin antaa mahdollisuus osallistua häntä koskeviin tapaamisiin ja saada itselleen kirjalliset päätökset häntä koskevissa asioissa (Sinclair 2002, 193). Osallistuminen omien asioiden hoitamiseen voi tarjota lapselle kokemuksen siitä, että hän on tullut kuulluksi, hänen mielipiteensä on arvokas ja asioihin on mahdollista vaikuttaa. Kun lapsi on ollut mukana päätöksenteossa, on lapsen helpompi tuntea syntyneet päätökset tai suunnitelmat omaksi. Tämä voi olla erityisen merkittävä kokemus lapsille ja nuorille, jotka ovat olleet tekemisissä lastensuojelun kanssa ja saattaneet kokea, ettei heillä ole vaikutusmahdollisuuksia oman elämänsä kulussa. Tällaiset positiiviset kokemukset omista vaikutusmahdollisuuksista voivat rohkaista lasta puhumaan ja hakemaan apua myös jatkossa, jos lapsi on vaarassa joutua tai on jo joutunut kaltoinkohdelluksi. (Oranen 2008, 16.)

Lapsen osallisuutta voidaan edistää tiedottamalla lapselle sekä selvittämällä ja tuomalla esiin lapsen näkökulma, toiveet ja tuntemukset lapselle parhaiten sopivalla tavalla (Sinclair 2002, 193). On tärkeää huomioida lapsen yksilöllisyys ja tiedostaa että joillekin lapsille esimerkiksi leikki, piirtäminen tai kirjoittaminen

voivat olla puhumista helpompia tapoja kommunikoida (Thurgood 1990, Thomas 2002, 94–95 mukaan).

Ensi- ja turvakotien liiton vuonna 1997 käynnistämän Lapsen aika –hankkeen keskeisenä lähtökohtana oli edistää lasten aktiivisuutta ja osallisuutta myös perheväkivaltatyössä (Forsberg 2002, 7). Tärkeänä apuvälineenä oli näkökulma lapsen traumasta ja siitä, minkälaisia seurauksia väkivallan kokemisesta on lapselle Oranen (2001) korostaa, että lapsen tilanteesta voi luoda kuvan vain olemalla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. (Oranen & Laaksamo 2003, 239–240.) Lapsen näkökulmaa voidaan toteuttaa ja toteutetaan myös vanhempien kanssa tehtävässä työssä (Forsberg 2000, 35).

3 TURVAKOTIEN TOIMINTA

Turvakoti tarjoaa turvaa ja tukea perheväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville henkilöille. Turvakotityön tavoitteena on tuen ja turvan antaminen kriisivaiheessa sekä perheväkivallan kierteen katkaisu. Tukea on tarjolla kaikille osapuolille, mutta erityistä huomiota kiinnitetään lapsen tilanteeseen. (Turvakoti 2014.)

Jos omalla paikkakunnalla ei ole turvakotia, on mahdollista hakeutua toisessa kunnassa sijaitsevaan turvakotiin. Maksusitoumus turvakotijaksoa varten tulee kuitenkin asiakkaan omasta asuinkunnasta. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala, Särkkälä 1999, 40.) Turvakodissa oltava aika määräytyy kriisitilanteen mukaan ja vaihtelee usein muutamasta päivästä kahteen kuukauteen (Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö 2014). Turvakoti tarjoaa turvallisen ympäristön, missä väkivaltaa kokenut saa mahdollisuuden fyysiseen lepoon ja etäisyyttä väkivallan tekijästä. Turvakodin henkilökunnalta on mahdollista saada keskusteluapua sekä tukea ja ohjausta käytännön asioissa. (Perttu ym. 1999, 40.)

Väkivaltaa kokeneen asiakkaan saapuessa turvakotiin tehdään tulotilanteen kartoitus, jossa käydään mahdollisimman tarkkaan läpi turvakotiin tuloa edellyttäneitä tilannetta ja annetaan sekä vanhemmalle että lapselle mahdollisuus puhua (Paavilainen & Pösö 2003, 243). Ohjaajan ensisijaisena tehtävänä on luoda turvallisuuden tunne olemalla läsnä, rauhoittelemalla, kuuntelemalla ja keskustelemalla (Lähisuhde- ja perheväkivallan, lapsen seksuaalisen riiston ja pahoinpitelyn ehkäisyn toimintamalli 2013, 27).

3.1 Perheväkivalta

Väkivaltaiseen ihmissuhteeseen liitetään yksilön kokema fyysinen tai henkinen väkivalta tai sen uhka (Kallinen-Kräkin & Kärki 2004, 46). McCarthy ja Edwards (2011, 51) määrittelevät perheväkivallan perheen sisällä tapahtuvaksi vallan ja määräysvallan väärinkäytöksi kotiooloissa. Huhtalon, Kuhasen ja Pyykön (2003, 9) mukaan perheessä tapahtuvaan väkivaltaan liittyy tavoitteellisuus sekä tarkoitushakuisuus. Perheväkivallasta puhuttaessa viitataan useimmiten miesten tekemään väkivaltaan, joka kohdistuu naisiin ja lapsiin (Paavilainen & Pösö 2003,

19). Huhtalon ym. (2003, 9) mukaan käsite pitää sisällään myös muita lähipiiriin kuuluvia henkilöitä, jotka vaikuttavat kotiooloissa, kuten isovanhemmat tai ex-puolisot.

Paavilaisen ja Pösön (2003, 25) mukaan perheväkivallalle on ominaista kodin sisälle ja perhesuhteiden yksityisyyteen jääminen. Väkivallan kierre saattaa olla osa perheen elämää vuosien ajan ennen kuin se tunnistetaan ja siihen puututaan (Huhtalo ym. 2003, 17). Kosken (1999, 48–49) mukaan perheväkivalta näyttäytyy usein jaksottaisena, ja hyvät ja huonot ajat vuorottelevat perheen arjessa. Useissa väkivallasta kärsivissä perheissä elämä noudattaa tiettyä kaavaa, jossa toistuu tavallisen arjen eläminen, ristiriitojen syntyminen, ristiriitojen purkautuminen, jota seuraa hyvittely sekä niin sanottu ”uusi alku” (Huhtalo ym. 2003, 17).

Väkivalta voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista, taloudellista tai hengellistä (Huhtalo ym. 2003, 10–11). Huolimatta siitä, mikä väkivallan ilmenemismuoto on, sen kokeminen ja kohtaaminen on aina traumaattinen tilanne, joka aiheuttaa turvattomuuden tunnetta. Paavilaisen ja Pösön (2003, 41) mukaan perheväkivaltaa kokeneiden tilannetta vaikeuttaa vielä entisestään se, että kriisin aiheuttaja on ollut heille läheinen ihminen. Perheväkivalta on haitallista kaikille tilanteen osapuolille ja sillä on aina vakavia seurauksia. Väkivallan kokemus voi olla erityisen vahingollinen lapsille ja nuorille. (Huhtalo ym. 2003, 22–23, 34.) Kaikki perheväkivallan osalliset tarvitsevat apua ja tukea kokemustensa läpikäymiseen. Ihmisten yksilöllistä eroista johtuen toiset selviytyvät pienellä ulkopuolisella tuella, kun taas toiset tarvitsevat runsasta tukea. (Paavilainen & Pösö 2003, 42.)

3.2 Traumaattinen kriisi ja kriisin vaiheet

Turvakodissa tehdään akuuttia kriisityötä (Lähisuhde- ja perheväkivallan, lapsen seksuaalisen riiston ja pahoinpitelyn ehkäisyn toimintamalli 2013, 26). Perhe- ja lähisuhdeväkivalta voi aiheuttaa kokijalleen II-tyypin trauman, jonka taustalla on toistuva ja pitkäaikainen traumatisoituminen (Psyykkinen trauma 2013; Samulin 2007, 16). Perheväkivallalla on aina vaikutus myös perheen lapseen, vaikka he eivät itse olisi väkivallan kohteina. Jo väkivallan todistaminen voi toimia traumatisoivana tekijänä lapsen elämässä (Lähisuhde- ja perheväkivallan, lapsen seksuaalisen riiston ja pahoinpitelyn ehkäisyn toimintamalli 2013, 9).

Cullberg kuvaa kriisiä elämäntilanteeksi, jossa aikaisemmat kokemukset ja opitut reaktiotavat eivät riitä tilanteen ymmärtämiseen ja hallitsemiseen psyykkisellä tasolla. Kriisit jaotellaan yleensä kahteen tyyppiin, joita ovat kehityskriisit ja traumaattiset kriisit. (Samulin 2007, 12–13.) Traumaattiseen kriisiin johtaville tapahtumille on ominaista tilanteen ennustamattomuus, tapahtuman kontrolloimattomuus ja muutos, johon liittyy myös elämänarvojen koettelu. Traumaattinen kriisi aiheuttaa usein voimakkaita tunnereaktioita, kuten pelkoa, vihaa, surua, ahdistusta tai raivoa. (Saari 2003, 22–27.)

Kriisiprosessi alkaa sokkivaiheesta, jossa on kyse mielen suojautumisesta asioilta joita se ei vielä pysty käsitellä (Ruishalme & Saaristo 2007, 64). Sokissa oleva ihminen on erityisen herkkä kohtaamiensa ihmisten vaikutuksille (Saari 2003, 43). Sokkivaihetta seuraa reaktiovaihe, jonka aikana ihminen alkaa reagoida tapahtuneeseen (Samulin 2007, 17). Reaktiovaiheeseen siirtyminen voi tapahtua vasta kun vaara ja uhkatilanne ovat ohi ja ihminen tuntee olevansa turvassa. Reaktiovaiheeseen liittyy tunteiden myllerrys, jonka aikana voi ilmetä voimakkaitakin tunteita kuten vihaa ja aggressiota. (Saari 2003, 52–53.)

Työstämis- ja käsittelyvaihe voi alkaa myös osittain päällekkäin reaktiovaiheen kanssa. Tässä kriisin vaiheessa ihminen alkaa aktiivisesti suuntautua tulevaisuuteen ja ajattelemaan itseään muissakin rooleissa kuin vain järkyttävän tapahtuman uhrina. (Samulin 2007, 17.) Työstämis- ja käsittelyvaiheessa ihminen saattaa lakata puhumasta kokemuksestaan ja sen työstäminen kääntyy sisäänpäin. Kokemusten työstäminen ja käsittely vaatii paljon resursseja ja se näkyy usein myös vaikeuksina ihmissuhteissa ja haluna olla yksin. (Saari 2003, 61–63.)

Kokemuksen työstämistä ja käsittelyä seuraa uudelleen suuntautumisen vaihe, jonka voidaan sanoa jatkuvan läpi elämän (Samulin 2007, 17). Sopeutuminen uuteen tilanteeseen alkaa, kun ihminen pystyy hyväksymään tapahtuneen (Ruishalme & Saaristo 2007, 71). Traumaattinen kokemus ei enää estä elämästä täyspainoista elämää, vaikka se säilyykin muistoissa (Samulin 2007, 17).

3.2.1 Sosiaalisen tuen merkitys kriisissä

Sosiaalinen tuki on toisten ihmisten tarjoamia resursseja, ihmisten välistä vuorovaikutusta, jossa saadaan ja annetaan henkistä, emotionaalista, tiedollista ja toiminnallista tukea (Ruishalme & Saaristo 2007, 81). Laaja ja hyvä sosiaalinen verkosto on Saaren (2003, 70–71) mukaan traumaattisen kokemuksen kokeneelle paras turva. Sosiaalinen tuki on traumaattisen kokemuksen jälkeen ensiarvoisen tärkeä asia ja sosiaalisten kontaktien tarve valtava.

Ruishalmeen ja Saariston (2007, 81–82) mukaan sosiaalista tukea kriisien yhteydessä tarjoaa verkosto tai yhteisö, joka muodostuu henkilön ihmissuhteista. On kuitenkin mahdollista, että suuri henkilökohtainen kriisi murtaa yhteyden tukea antavaan sosiaaliseen verkostoon ja heikentää selviytymisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Sosiaalisen verkon tulisiikin aktivoitua traumaattisen tapahtuman jälkeen (Saari 2003, 71). Tukea tarjoava yhteisö edistää kriisistä toipumista ja estää yksinäistymistä ja syrjäytymistä (Ruishalme & Saaristo 2007, 82).

3.3 Lastensuojelun kriisityö

Lastensuojeluun kuuluu lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota toteutetaan silloin, kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Lastensuojelulain tarkoituksena on varmistaa lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Lisäksi lakiin on kirjattu lapsen oikeus saada kasvaa turvallisessa ympäristössä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 1§– 3§.)

Leppävuoren (2009, 111) mukaan lastensuojelulle on ominaista asiakkaiden kohtaaminen erilaisissa kriisitilanteissa, minkä vuoksi työntekijältä vaaditaan kykyä arvioida ja ymmärtää kriisissä olevan henkilön yksilöllistä tilannetta. Lastensuojelun työntekijä tekee lastensuojelun kriisityötä tilanteessa, jossa lapsen tai nuoren kohtaama kriisi vaikuttaa kielteisesti tämän toimintaedellytyksiin ja haavoittaa lasta tai nuorta (Jokinen 2004, 3). Alkuselvvittely, jatkosuunnittelu ja läheisverkoston mukaan ottaminen sekä riittävän tukiverkoston rakentaminen asiakkaan tueksi ovat merkityksellisiä kriisityössä (Lindholm 1999, Jokinen 2004, 3 mukaan; Sundholm 2011, 37).

Lindholm (1999) määrittelee kriisityön lyhytkestoiseksi, suunnitelmalliseksi, tavoitteelliseksi, kokonaisvaltaiseksi, konkreettiseksi ja välittömäksi auttamiseksi, johon voi sisältyä asiakastyötä, jälkipuintia, sosiaalityötä, hoivaa, suojaa ja palvelujen välittämistä (Jokinen 2004, 3). Kriisityössä pyritään auttamaan traumaattisen tapahtuman läpikäynyttä käsittelemään kokemustaan järjestelmällisemmin ja syvällisemmin siinä vaiheessa, kun mieli työstää tapahtunutta luontaisesti (Saari 2003,96).

4 LÄHEISNEUVONPITO

Läheisneuvonpidot on aloitettu vuonna 1989 Uudessa Seelannissa, missä niiden käyttö lastensuojelutyössä on lakisääteistä (Reinikainen 2006; Vuorio 2008, 9; Family Group Conferencing 2011). Pohjoismaihin läheisneuvonpito saapui 1990-luvulla ja Stakesin vuonna 1997 toteutettuun Läheisneuvonpito sosiaalityön työmenetelmäksi -projektiin osallistui 26 suomalaista kuntaa. Läheisneuvonpito on saanut alkunsa lastensuojelun piirissä, mutta sitä sovelletaan myös monilla muilla sektoreilla ja se voidaan nähdä enemmänkin lähestymis- ja ajattelutapana kuin pelkästään työmenetelmänä. (Reinikainen 2006, 10–11.)

4.1 Läheisneuvonpidon tarkoitus ja pääperiaatteet

Läheisneuvonpitoa tulisi käyttää erityisesti selkeissä murrosvaiheissa ja kriiseissä mieluiten mahdollisimman nopeasti niiden ilmaannuttua, sillä läheisverkosto tarjoaa lapselle tunteen johonkin kuulumisesta ja kokemuksen siitä, että vaikeatkin asiat ovat ratkaistavissa. Oranen (2002) muistuttaa, että turvakotiin tulevilta lapsilta saattaa puuttua hyvät kokemukset vaikeiden asioiden puheeksiottamisesta ja puhumisen positiivisista vaikutuksista tilanteeseen. (Heino, Kaatra, Korhonen, Possauner & Vuorio 2005, 293.)

Erityisesti lapsen aseman, osallisuuden ja oikeuksien korostaminen on noussut esiin pohjoismaisissa ja suomalaisissa läheisneuvonpidon käytännöissä (Reinikainen 2006, 10–11). Läheisneuvonpidon tavoitteena on koota kaikki mahdollinen tuki sekä etsiä, vahvistaa ja yhdistää lapselle läheisten ihmisten voimavarat lapsen parhaaksi vähentäen viranomaisten tarvetta puuttua asiakasperheen asioihin (Heino 2000, 13). Viranomais-johtoiset päätöksentekokäytännöt, jotka keskittyvät vain ydinperheeseen, voivat viedä ihmisiltä mahdollisuuden lähipiirin tukeen ja heikentää myös palveluiden laatua (Family Group Conferences - Purpose, Values and Processes 2012).

Läheisneuvonpito huomioi perheen roolin oman tilanteensa ja siihen liittyvien päätösten omistajana (Family Group Conferences - Purpose, Values and Processes 2012). Heino (2000, 10–12) on määritellyt läheisneuvonpidon pääperiaatteiksi asiakaslähtöisyyden ja kunnioituksen, avoimuuden ja yksityisyyden suojaamisen,

osallisuuden ja aktiivisuuden, voimavaroihin luottamisen sekä selkeyden.

Asiakaslähtöisyydellä ja kunnioituksella tarkoitetaan läheisneuvonpidossa sitä, että lapsi tulee kuulluksi huolellisesti ja jokaisen osallistujan näkökulmaa ja osallistumismahdollisuuksia tilanteen ratkaisemisessa kunnioitetaan.

Läheisneuvonpidoissa kohtaaminen on avointa ja sekä lapselta että huoltajilta pyydetään suostumus läheisneuvonpidon järjestämiseen. Viranomaiset antavat perheelle heitä koskevan tiedon jo etukäteen sekä ovat asiantuntijoina läheisneuvonpitoon osallistuvan perheen ja läheisten käytettävissä. Kaikilla läheisneuvonpitoon osallistuvilla on vaitiolovelvollisuus ja ammattilaisten tehtävänä on varmistaa, että kaikki osallistujat ymmärtävät mistä läheisneuvonpidossa on kyse ja mihin he antavat suostumuksensa.

Päätarkoituksena läheisneuvonpidossa on vahvistaa lapsen ja hänen läheistensä osallisuutta lasta koskevissa asioissa, ja mahdollistaa heille aktiivinen osallistuminen tilanteen ratkaisemiseen sekä omien näkökulmien esittämiseen. Tärkeää on myös tarjota läheisille mahdollisuus saada monipuolinen kuva lapsen tilanteesta ja osallistua lapsen tukemiseen. (Heino 2000, 10–12.)

Läheisneuvonpidossa ratkaisuehdotukset syntyvät dialogisesti läheisverkoston tuottamina asiakkaiden omia määrittämiä tietoisesti vahvistaen ja ammattilaisia sekä asiantuntijoita kuullen (Vuorio 2008, 12). Perhe voi läheistensä tuella löytää ratkaisuja, joita ammattilaiset eivät välttämättä osaisi edes ajatella (Heino 2000, 10–12).

Vuorion (2008, 12) mukaan läheisneuvonpito on työtapana voimavarasuuntautunut ja ratkaisukeskeinen. Läheisneuvonpito järjestetään usein ongelmatilanteessa ja huolta aiheuttavat ja ylläpitävät asiat on tärkeää tuoda esiin. Näin voidaan varmistaa, että lapselle voidaan turvata riittävä huolenpito, kontrolli, turva ja tuki. Tarkoituksena läheisneuvonpidossa on kuitenkin suunnata menneisyyden sijasta tähän hetkeen ja tulevaisuuteen, sekä keskittyä voimavaroihin, kuten merkityksellisiin ihmissuhteisiin, toimivaan tukeen ja palveluihin. (Heino ym. 2005, 282.)

4.2 Läheisneuvonpidon järjestäminen

Läheisneuvonpitoa edeltää valmisteluvaihe, jossa työntekijä kartoittaa mahdollisia osallistujia yhdessä asiakkaan kanssa (Family Group Conferences - Purpose, Values and Processes 2012). On tärkeää, että lasta kuullaan ja informoidaan riittävästi läheisneuvonpitoa koskien ennen läheisneuvonpidon koolle kutsumista (Heino 2000, 26). Myös vanhempien ja läheisten valmistelu läheisneuvonpitoon on osa valmistautumisvaihetta ja läheisneuvonpidon koollekutsujan roolia (Vuorio 2008, 16).

Lapselle ja vanhemmille on tarjottava mahdollisuus miettiä rauhassa keitä he haluavat kutsua neuvonpitoon, ketkä ovat tärkeitä henkilöitä lapsen kannalta tai voivat tarjota tukensa vanhemmille. Läheisverkostoa kartoittaessa voidaan käyttää esimerkiksi verkostokarttaa, johon luetellaan sukulaisten lisäksi myös muun muassa naapurit, ystävät, työkaverit. Tässä vaiheessa voidaan jo pohtia, minkälaista tukea läheisverkostoon kuuluvilta henkilöiltä voidaan odottaa. Lapselle voidaan kutsua paikalle myös avustaja, joka on lapselle tuttu, luotettava ja tärkeä henkilö, mieluiten läheisverkostosta. (Heino 2000, 26–39.)

Läheisneuvonpitoon voidaan kutsua läheisten lisäksi sellaisia ammattilaisia, jotka ovat tärkeitä erityisesti lapsen ja joissain tapauksissa myös vanhempien tilanteen kannalta. On kuitenkin tärkeää pitää mielessä, että läheisneuvonpitoon kutsutaan vain niitä työntekijöitä, joilla on tarjota lapsen ja perheen tilanteen kannalta tärkeää tietoa. (Vuorio 2008 14–15.) Tärkeää on pohtia onko mahdollinen ammattilaisilta saatava tieto hyvä vai huono asia perheen tilanteen kannalta (Heino 2000, 26). Ammattilaisten ei ole tarkoituksena arvioida läheisneuvonpidossa vanhempien kykyä vanhemmuuteen, vaan ennemminkin tarjota tietoa, joka tuo läheisverkostolle lisää välineitä löytää parhaiten lasta ja vanhemmuutta tukevia ratkaisuja (Vuorio 2008, 15).

Valmisteluvaiheen jälkeen järjestetään varsinainen läheisneuvonpito, joka koostuu kolmesta vaiheesta. Läheisneuvonpidon vaiheita ovat tiedonantovaihe, läheisten keskinäinen neuvottelu ja suunnitelman esittäminen ja hyväksyminen. Tiedonantovaiheeseen sisältyy muun muassa viranomaisten tiedonanto tilanteeseen liittyen sekä lapsen tiedonanto. Tavoitteena tiedonantovaiheessa on

lapsen käsitysten ja kysymysten sekä suunnitelman ja tilanteen kannalta olennaisen viranomaistiedon esille tuominen. (Vuorio 2008, 17–18.)

Viranomaiset ja työntekijät eivät osallistu läheisten keskinäiseen neuvotteluun, vaan tavoitteena on, että läheiset voivat käydä luottamuksellista keskustelua ilman ulkopuolisia. Neuvottelun aikana perhe ja läheisverkosto valmistelevat suunnitelman, jonka tekemisessä huomioidaan sekä lapsen että viranomaisten tiedoksianto. Lopuksi suunnitelma esitellään työntekijöille ja viranomaisille, jotka ottavat kantaa suunnitelmaan. Tavoitteena on varmistaa, että suunnitelma on lapsen edun mukainen ja kaikki ymmärtävät sen samalla tavalla. Esittely- ja hyväksymisvaiheessa sovitaan miten kukin läheinen ja työntekijä osallistuu perheen tukemiseen sekä miten suunnitelman toteutumista seurataan jatkossa. (Vuorio 2008, 18.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä pääluvussa kerromme tutkimuksemme toteutuksesta ja tutkimuksessa käyttämistämme tutkimusmenetelmistä. Ensimmäisessä alaluvussa esittelemme tutkimuksen kohderyhmää ja sen valintaan vaikuttaneita seikkoja. Tämän jälkeen kerromme aineistonkeruun etenemisestä, jonka jälkeen siirrymme aineiston analyysivaiheen kuvaamiseen.

Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyömme kehittämistyönä, jossa näkyy tutkimuksellinen ote. Opinnäytetyössämme on nähtävissä piirteitä tapaustutkimuksesta. Tässä tutkimustyyppissä hyödynnetään monipuolisia tiedonhankintamenetelmiä ja pyritään saavuttamaan kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä tai aiheesta. Tapaustutkimukselle on myös tyypillistä kohteen tai tapauksen tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen pääasiassa miten? ja miksi? kysymysten avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuskohteenaamme olivat turvakotityössä käytettävät lasta ja läheisverkostoa osallistavat menetelmät sekä Suomessa että Alankomaissa. Keräsimme aineiston Alankomaissa ja Suomessa sosiaalialan ammattilaisilta, jotka tekevät työtä perheväkivaltaa kohdanneiden asiakkaiden parissa. Hankimme Alankomaiden haastateltavat yhteistyökorkeakoulumme Saxion Universityn kontaktiemme kautta. Haastateltavien valintaan vaikuttivat heidän työtehtävänsä lastensuojelun kriisityön parissa. Lisäksi varmistimme etukäteen käyttävätkö haastateltavat työssään lasta ja läheisverkostoa osallistavia menetelmiä.

Opinnäytetyöaiheemme kannalta sopivimmat haastateltavat löytyivät vaihtokorkeakoulumme perheväkivaltatyön opettajan avulla. Alankomaissa haastattelimme alankomaalaisen turvakodin lapsityöntekijää ja Overijsselin alueen nuorisopalveluiden edustajaa. Toteutimme haastattelut helmikuussa 2014 ja haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Alankomaissa haastatteluidemme teemat painottuivat läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntämiseen lasta ja läheisverkostoa osallistavalla tavalla.

Maaliskuussa 2014 haastattelimme toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:n lapsityöntekijää ja avokriisityöntekijää. Näiden haastatteluiden pääteemana oli lapsen osallisuus lastensuojelun kriisityössä. Päädyimme tähän painotukseen siksi, koska toimeksiantajallamme ei vielä ole käytössä läheisneuvonpidon kaltaista menetelmää.

5.2 Teemahaastattelu

Toteutimme aineistonkeruun teemahaastattelua hyödyntäen. Valitsimme puolistrukturoidun haastattelumenetelmän, koska halusimme rohkaista haastateltaviamme avoimeen keskusteluun tiettyjen teemojen puitteissa. Teemahaastattelussa haastattelu rakentuu yksityiskohtaisten kysymysten sijaan ennalta määriteltujen aihepiirien pohjalta. Teemahaastattelu antaa myös sijaa tutkittavien omalle äänelle. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

Teemahaastattelun teemat pyritään rakentamaan niin, että niiden avulla voidaan löytää tutkimustehtävän ja tutkimuksen tarkoituksen kannalta merkittäviä vastauksia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Ennen haastatteluja kokosimme haastattelurungon, joka koostui käsiteltävistä teemoista ja suuntaa antavista kysymyksistä (LIITE 1). Teemat muotoutuivat tutkimuskysymyksemme pohjalta. Lähetimme haastattelurungon Alankomaiden haastateltavillemme etukäteen tiedottaaksemme heitä opinnäytetyömme tarkoituksesta ja toimeksiantajamme työstä. Lisäksi halusimme antaa heille mahdollisuuden valmistautua ja virittäytyä tapaamisen teemoihin etukäteen. Suomalaisen toimeksiantajamme haastattelut sijoittuvat ajallisesti pidemmälle kevääseen, joten meidän oli mahdollista hioa haastattelurunkoa aiemmissa haastatteluissa esiin nousseiden teemojen pohjalta. Koska Alankomaissa tehtyjen haastatteluiden painotus oli läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntämisessä ja Suomessa haastattelut keskittyivät lasta osallistaviin menetelmiin, päädyimme tekemään kaksi erilaista teemahaastattelun runkoa (LIITE 1 & LIITE 2).

Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 48–49) mukaan kieli on haastattelussa keskeisessä asemassa ja sen avulla luodaan myös täysin uusia ja yhteisiä merkityksiä. Toteuttamissamme haastatteluissa kielen merkitys korostui entisestään, sillä Alankomaiden haastateltaviemme äidinkieli oli hollanti. Tämän vuoksi

toteutimme haastattelut englannin kielellä. Halusimme varmistaa, että kaikki olennainen päätyy lopulliseen aineistoomme, joten nauhoitimme haastattelut.

Toteutimme haastattelut yksilöhaastatteluina, joissa oli keskusteleva ilmapiiri. Haastattelijan rooli aktiivisena kuuntelijana on merkittävämpää kuin ennalta laadittujen kysymysten järjestelmällinen esittäminen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että haastattelijat löytää vastauksen olennaisen merkityksen ja näkee siitä nousevat mahdolliset uuden suunnat. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 103.)

5.3 Teorialähtöinen sisällönanalyysi

Aloitimme tutkimusaineistoon perehtymisen palattuamme Suomeen keväällä 2014. Ennen varsinaista aineiston analyysiä litteroimme Alankomaissa kerätyn englanninkielisen aineiston. Litteroinnissa nauhoitettu aineisto kirjoitetaan puhtaaksi mieluiten sanatarkasti (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1996, 87). Päädyimme opinnäytetyössämme sanatarkkaan litterointiin, sillä koimme tärkeäksi että kaikki englanninkielinen aineistomme on mukana analyysivaiheessa. Haastatteluaineistoa kertyi yhteensä 32 sivua fontilla Times New Roman, fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Haastatteluiden kesto vaihteli 45 minuutista kahteen tuntiin. Haastatteluiden keston iso vaihteluväli johtui osin siitä, että puolet haastatteluista toteutettiin englannin kielellä. Myös teemahaastattelun puolistrukturoitu luonne antoi sijaa vapaammalle kerronnalle haastateltavien osalta. Litteroituamme aineiston perehdyimme sen sisältöön ja kävimme keskustelua siitä heränneistä ajatuksista.

Kanasen (2008, 94) mukaan litteroinnin jälkeen määritetään analyysiyksikkö. Koimme luontevimmaksi käyttää analyysiyksiköinä lauseista muodostuneita kokonaisuuksia, sillä pelkkiä lauseita analysoidessa niiden merkitys olisi saattanut muuttua toiselle kielelle kääntäessä. Sisällönanalyysin aloitimme pelkistämällä. Toisin sanoen etsimme aineistosta koodaamalla olennaisia ilmauksia, jotka vastaavat tutkimustehtävämme kysymyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Hyödynsimme koodauksessa värimerkintöjä, jolloin pystyimme jaottelemaan aineistoa teemoihin jo koodausvaiheessa. Englanninkielisen aineistomme käänsimme suomen kielelle vasta pelkistämisvaiheen yhteydessä, sillä emme

kokeneet tärkeäksi kääntää koko aineistoa. Suomen kielelle käänsimme vain tutkimuskysymyksemme kannalta olennaisimmat kohdat litteroidusta aineistosta.

Pelkistämisen ja kääntämistyön jälkeen klusteroimme koodatun aineiston pääosin teorialähtöisesti tutkimuksemme teemojen mukaisesti. Olimme avoimia myös aineistosta nouseville teemoille. Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan klusterointiin kuuluu aineistosta koodattujen ilmausten läpikäyminen, jonka jälkeen aineistosta etsitään käsitteitä, jotka kuvaavat aineistosta nousevia samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia.

Aineiston klusteroinnin yhteydessä suoritimme aineiston abstrahointia, jolla tarkoitetaan tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon valikoimista ja käsitteiden muodostamista sen pohjalta. Käsitteiden muodostuksessa alkuperäisessä aineistossa käytetyistä kielellisten ilmaisuiden pohjalta muodostetaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Klusteroinnin yhteydessä aineistosta nousi esiin uusia yläluokkia, jotka eivät kuuluneet alkuperäisen teemahaastattelumme runkoon. Seuraavassa kuviossa (kuvio 1) havainnollistamme tällaisen yläluokan syntymistä muutamien pelkistettyjen esimerkki-ilmausten avulla.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Läheisverkoston hyödyntäminen Selvitetään perheen voimavarat Läheiset kertovat mikä perheessä on hyvää Positiivisiin asioihin keskittyminen ongelmien sijaan Voimavarat esille tapaamisessa	Perheen voimavaroihin keskittyminen	Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä
Mitä ongelman selvittämiseen tarvitaan Ratkaisuihin keskittyminen	Ratkaisuiden näkeminen	
Selviytymiskeinoja turvakotijakson jälkeiselle ajalle Läheisverkoston mukaan ottaminen alusta alkaen Työskentelyn tavoitteena sosiaalisen ympäristön tuki	Tulevaisuuteen suuntaaminen	

Kuvio 1 Ala- ja yläluokkien muodostuminen aineiston klusterointi-vaiheessa

Kuviosta 1 ilmenee, miten olemme päätyneet muodostamaan yläluokan Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä. Kuviossa ovat näkyvissä myös pelkistetyt ilmaukset, joista olemme muodostaneet alaluokkia.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksemme muodostuivat Alankomaissa ja Suomessa kerätystä aineistosta. Jätimme lopullisesta aineistoista pois materiaalia, joka ei ole tutkimuskysymyksemme kannalta oleellista. Tutkimuskysymyksemme pohjalta tärkeimmiksi teemoiksi muodostuivat lapsen ja läheisverkoston näkyväksi tekeminen. Näihin teemoihin liittyviä tuloksia esittelemme tässä pääluvussa. Lisäksi tuomme tutkimustulosten rinnalla otteita Alankomaissa tehdyistä haastatteluista. Koska aineistomme on pieni, emme ole kokeneet tarpeelliseksi eritellä haastateltavia tulosten raportoinnissa.

6.1 Lapsen näkyväksi tekeminen

Ensimmäiseksi yhdistäväksi luokaksi nostimme tutkimuskysymyksemme pohjalta lapsen näkyväksi tekemisen. Tämän yhdistävän luokan alle muodostui kaksi yläluokkaa. Näitä yläluokkia ovat Lapsen osallistaminen ja Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena.

6.1.1 Lapsen osallistaminen

Kuvio 2 havainnollistaa yläluokan Lapsen osallistaminen muodostumista.

Alaluokka	Yläluokka
Menetelmiä lapsen kanssa työskentelyyn Lapsilähtöisyys Lapsen voimauttaminen Työntekijän rooli lapsen tukemisessa Turvakotityön normalisointi	Lapsen osallistaminen

Kuvio 2 Yläluokka Lapsen osallistaminen

Lapsen osallistaminen osana perheväkivaltatyötä nousi esiin kaikissa haastatteluissa. Lapsen osallistamisella tarkoitamme tässä yhteydessä lapsen osallisuutta edistävää työtä. Ensimmäisen alaluokan muodostivat erilaiset menetelmät, joita käytetään lasten kanssa työskenneltäessä. Haastatteluissa kävi ilmi, että esimerkiksi verkostokartan laatiminen yhdessä lapsen kanssa on yksi tapa osallistaa lasta sosiaalisen verkoston hahmottamisessa. Myös luovien

menetelmien hyödyntämisen, kuten piirtämisen, koettiin tukevan lapsen kanssa työskentelyä. Lisäksi lasten kanssa voidaan etsiä omaa turvapaikkaa, kirjoittaa kirje väkivallan tekijälle tai käyttää erilaisia kuvakortteja apuna vaikeiden asioiden käsittelyssä.

Toiseksi alaluokaksi muodostui Lapsilähtöisyys. Haastateltavamme painottivat, että lapsi on aina työskentelyn keskiössä ja päätösten tulee olla lapsen edun mukaisia.

The most important questions in this method are: What's happening? What does this mean for the child? What would be the best for the child? What would be the wishes for the child? And what are we going to do, what plans are we going to make? -And important is also that the child is the center. All the time we put the question "is this good for the child?" He's the one that it's all about.

Lapsen kanssa työskenneltäessä on tärkeää korostaa lapsen syyttömyyttä tilanteeseen sekä muistuttaa lasta hänen rohkeudestaan. Nämä nousivat haastatteluissa esille lasta voimauttavina tekijöinä, joista muodostui kolmas alaluokka Lapsen voimauttaminen. Neljäs alaluokka muodostui työntekijän roolista lapsen tukemisessa, johon kuuluu esimerkiksi lapsen havainnointi vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi työntekijän tulisi selvittää lapseen liittyvä huoli ja varmistaa lapsen turvallisuus. Myös lapsen äänen kuulumisesta huolehtiminen nähtiin tärkeänä osana työntekijän tehtävää lapsen osallistajana.

Viimeinen alaluokka Lapsen osallistaminen -yläluokan alle muodostui turvakotityön normalisointiin liittyvistä tekijöistä. Alankomaissa tehdyissä haastatteluissa nousi esiin tärkeä teema lapsen kohtaamisesta lapsena traumasta huolimatta. Haastateltavamme korostivat, että väkivallan kohtaaminen ei tee turvakodissa olevista lapsista erilaisia kuin muut lapset.

You can't be a special child because you have been in contact with violence. Don't give them that label. I think that it's really important to treat the child as a child.

Cause that's the only way, when they are strong and believe in themselves, because if the child goes into the society and sees it totally different than all the other children, the child is very insecure and gets very sad and does not know how to act.

Lisäksi haastatteluissa selvisi, että erityisesti nuorten voi olla vaikea sopeutua turvakotiin. Turvakotiin sopeutumista vaikeuttaa entisestään normaali elämästä eristäminen, joka lisää lapsen pelontunnetta. Haastateltaviemme mukaan olisi tärkeää tehdä turvakodin työtä näkyväksi myös lapsen lähipiirille, kuten ystäville ja koulukavereille.

But we have noticed that a lot of people are more scared when they are isolated, inside the houses. Their brains go mad.

Because a shelter, it's a stigma. It's so depressing... And we have also decided that they can bring a friend. Not all at the same time. But to see how it is like to live here. That it's not that bad. The feeling that it's not normal to live in a shelter is more to a teenager than to a 4 year old. It's different.

6.1.2 Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena

Kuvio 3 havainnollistaa yläluokan Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena muodostumista.

Alaluokka	Yläluokka
Lapsen voimavaroihin keskittyminen Tulevaisuuteen suuntaaminen	Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena

Kuvio 3 Yläluokka Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena

Ratkaisukeskeisyys lapsen kanssa tehtävän työn tukena nousi aineistosta uutena teemana ja näin ollen se muodosti toisen yläluokan. Haastatteluissa ilmeni, että työskentelyssä pyritään keskittymään lapsen voimavaroihin, joka on ensimmäinen alaluokka tämän yläluokan alla. Työskentelyssä tulisi nähdä lapsen, perheen ja läheisverkoston vahvuudet ongelmien sijaan.

And we would like to strengthen the positive facts. So that's what is going all right, what is going well. That's what we want to use, to solve the problems.

Toinen alaluokka, tulevaisuuteen suuntaaminen, sisälsi lapsen katseen suuntaamisen tulevaan erilaisin menetelmin, kuten tulevaisuuskirjeen

kirjoittamisen avulla. Haastateltavamme painottivat selviytymiskeinojen antamista lapselle myös turvakotijakson jälkeistä aikaa ajatellen. Ihmekysymyksen avulla voidaan havainnollistaa sitä, miten lapsi näkee tulevaisuuden ja käsitellä lapsen ajatuksia siitä. Yksi haastateltavistamme kertoi menetelmästä, jossa ihmekysymystä selkiytetään lapselle piirtämisen muodossa.

6.2 Läheisverkoston näkyväksi tekeminen

Toiseksi yhdistäväksi luokaksi nousi läheisverkoston näkyväksi tekeminen, joka vastaa osaltaan tutkimuskysymykseemme. Tämän yhdistävän luokan alle muotoutui kaksi yläluokkaa. Nämä yläluokat olivat läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen sekä ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä.

6.2.1 Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen

Kuvion 4 avulla pyrimme havainnollistamaan yläluokan Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen muodostumista.

Alaluokka	Yläluokka
Läheisverkoston hahmottaminen Läheisverkoston kuuleminen Läheisverkoston tuki Ammattilaisen rooli Läheisverkostoon liittyvät haasteet	Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen

Kuvio 4 Yläluokka Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen

Läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntäminen oli ensimmäinen yläluokka läheisverkoston näkyväksi tuomisen alla. Molemmat haastateltavamme Alankomaissa järjestivät läheisneuvonpidon kaltaisia verkostotapaamisia osana työtään. Selkeyden vuoksi kutsumme niitä tässä osiossa läheisneuvonpidoksi. Tähän yläluokkaan jäsentelimme haastatteluista nousseita huomioita läheisneuvonpidon hyödyntämiseen turvakotityössä. Ensimmäinen alaluokka muodostui läheisverkoston hahmottamiseen liittyvistä seikoista.

Läheisverkostoa hahmotellaan sekä lapsen että vanhemman kanssa esimerkiksi verkostokarttaa apuna käyttäen. Verkostokarttaan voidaan eritellä sekä turvalliset

että turvattomat ihmiset. Haastateltavamme Alankomaissa painottivat, että perhe itse päättää ketkä läheisistä ovat heille hyväksi. Läheisneuvonpitoon kutsutaan asiakkaan jatkosuunnitelmien tekemisen kannalta tärkeitä henkilöitä.

And we also are looking to his (lapsi) environment: who is important for him? Who is there, who can be there for him or her?

So the people that are participating in these meetings are also people that are close to the family.

Haastateltaviemme mukaan läheisneuvonpidon tapaamisissa läheisillä on mahdollisuus tuoda esiin oma huolensa perheen tilanteeseen liittyen, mutta vielä tärkeämpää on kuulla läheisiä perheen positiivisiin puoliin ja vahvuuksiin liittyen. Läheisverkoston kuuleminen muodostui toiseksi alaluokaksi läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntämisen alle.

They can tell what are their worries, how do they see the safety of the children. But also what is positive in this family, what is going on, what is good in this family, what are they managing well.

Läheisverkoston tuki muodosti kolmannen alaluokan. Haastatteluissa nousi esiin, että läheisverkoston kokoaminen sekä läheisneuvonpito muistuttavat asiakasperheitä turvallisten ihmisten olemassaolosta. Haastateltavamme toivat esiin vakaan läheisverkoston tuen merkityksen turvakotijakson jälkeistä aikaa ajatellen.

Cause I think that it is really valuable to have the whole social network, the family, to have them all together to say "well this is the problem, how can we fix it?". Because after 9 months, the woman and children will leave here and then we are not there anymore, well maybe for 3 months, but then she has to do it on her own. And the women usually relaps in the same situation because their network is not stable enough.

Haastateltaviemme kokemusten mukaan asiakasperheet kokevat läheisten kutsumisen turvakotiin voimauttavana. Haastateltaviemme mukaan läheisneuvonpidon kautta voidaan tuoda läheisverkosto lähemmäksi perhettä. Läheisten mukaan ottaminen lisää perheen tunnetta siitä, että he eivät ole yksin kantamassa huolta tilanteesta ja lapsen hyvinvoinnista.

And at the end of the meeting, she felt relief. That there were more people in her environment to take care of her son. And they were more close by.

I thought it was really really good to see her relax and know that there are people in her surrounding to take care, together with her, of her son.

Haastateltavamme korostivat myös läheisten osallistamista perheen käytännön asioiden hoitamisessa. Läheisverkoston jäsenten erilaiset roolit määrittivät sen mukaan, millaisia tuki- ja auttamisvalmiuksia heillä on. Läheisneuvonpidossa on tärkeää muistuttaa läheisiä siitä, mihin he ovat sitoutumassa ja että jokainen lupautuu vain siihen, mihin varmasti pystyy.

It is just what they want what they decide to give. Who can play what role. What are you able to contribute to this family. And they make a plan.

It is important that the family is supported by its social environment.

That is what the aim is. They are the owner of their own problem.

Neljänneksi alaluokaksi valikoitui ammattilaisen rooli läheisneuvonpidossa. Aineistosta kävi ilmi, että ennen varsinaisen läheisneuvonpidon järjestämistä työntekijät tekevät taustatyötä perheen tilanteeseen liittyen ja ottavat perheen kanssa puheeksi mahdollisuuden läheisneuvonpidon järjestämiseen. Haastateltavat korostivat rooliaan yhteydenoton mahdollistajina sekä läheisverkoston koolle kutsujina. Ammattilaisten tulee varmistaa läheisneuvonpidon turvallisuus sekä huolehtia siitä, että tapaamisiin kutsutaan vain turvallisia ihmisiä. Väkivallan tekijä voidaan kutsua paikalle, jos sen ei katsota olevan haitaksi muille osallistujille. Läheisneuvonpidossa ovat mukana läheisten lisäksi perheen tilanteen kannalta merkittävät ammattilaistahot. Haastateltavat toivat esiin oman roolinsa myös tuen jatkuvuuden varmistamisessa.

And they have been very dependent on us. So we have to make them more independent and I think that this (Läheisneuvonpito) is a very good way to do it.

Viimeinen alaluokka muodostui läheisverkostoon liittyvistä haasteista.

Haastateltavamme toivat esiin, että osalla asiakkaista saattaa olla hyvin pieni tai ongelmallinen läheisverkosto. Jos läheisverkosto on yhteinen väkivaltaisen puolison kanssa tai puuttuu kokonaan, voi haasteeksi nousta uusien verkostojen

luominen. Haastateltavat kertoivat läheisverkoston koolle kutsumisen olevan toisinaan vaikeaa tilannekohtaisten käytännön syiden, kuten aikataulujen yhteensovittamisen, vuoksi. Eräänä läheisverkostoon liittyvänä haasteena nousi eronneiden vanhempien yhteistyön sujuvuus. Näissä tilanteissa haastateltavamme pyrkivät muistuttamaan vanhempia siitä, että tapaamisten keskiössä on lapsen hyvinvointi vanhempien välisten ristiriitojen sijaan.

There's always the child that is in the center so we are not talking about the problems between parents, we are talking about the problem in relation to the child.

Yhtenä haasteena mainittiin myös läheisneuvonpitoon osallistumiseen liittyvät mahdolliset epäilykset. Toinen haastateltavamme kertoi erään lastensuojeluilmoituksen tehneen opettajan tunteneen pelkoa väkivaltaisen vanhemman kohtaamisesta läheisneuvonpidossa. Läheisneuvonpidon aikana opettajan tunne oli kuitenkin muuttunut.

It is helpful because now I can talk to this parent. There are other helpers, workers, that support me and I can say what I have on my heart, and I don't have to walk on eggs.

6.2.2 Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä

Kuvio 5 esittelee Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä – yläluokan muodostumista.

Alaluokka	Yläluokka
Perheen voimavaroihin keskittyminen Ratkaisujen näkeminen Tulevaisuuteen suuntaaminen	Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä

Kuvio 5 Yläluokka Ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä

Toiseksi yläluokaksi nimesimme ratkaisukeskeisyys läheisverkoston kanssa työskenneltäessä. Ensimmäinen alaluokka koostui perheen voimavaroihin keskittymisestä. Haastateltavat korostivat perheen vahvuuksiin keskittymistä läheisneuvonpidoissa. Tärkeinä asioina nähtiin voimavarojen selvittäminen sekä niiden vahvistaminen. Ongelmiin keskittymisen sijaan haastateltavat kokivat

tärkeäksi ratkaisuihin keskittymisen sekä positiivisten asioiden hyödyntämisen ratkaisuiden löytämiseksi.

But you go out for the positive things in the family are the leading things. And you focus on the good things, on the positive things instead of the problem

Nämä teemat muodostivat alaluokan ratkaisujen näkeminen. Kolmanneksi alaluokaksi muotoutui tulevaisuuteen suuntaaminen, jonka perustana oli ajatus katseen suuntaamisesta eteenpäin menneisyyden sijaan. Haastateltavamme kertoivat käyttävänsä esimerkiksi ratkaisukeskeiselle työtavalle ominaisia ihmetai asteikkokysymyksiä ihannetilanteen selvittämiseksi.

This is also a tool we use to talk with the children. The child can draw this figure and they can write the things that are going right, well. Here they can write down the things that help so they don't have to think about all the worries. And here they can write down the things that has to be changed. And here, when everything is changed, what does it look like... Because for some children the miracle question is too complicated, that's why I use this.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme tavoitteena oli löytää vastauksia siihen, miten tehdä lapsi ja läheisverkosto näkyväksi lastensuojelun kriisityössä. Tässä pääluvussa kuvaamme tutkimustulosten pohjalta tekemiämme keskeisimpiä johtopäätöksiä. Olemme jaotelleet johtopäätökset kolmeen ryhmään.

7.1 Läheisneuvonpito on lasta osallistavaa ja lapsilähtöistä

Kaikkien haastatteluidemme pohjalta voimme todeta, että lapsen osallistaminen kuuluu olennaisena osana lastensuojelun kriisityöhön. Forsbergin (2000, 39) turvakotien lapsikeskeisyyttä kehittävään projektiin liittyvästä arviointitutkimuksesta käy ilmi, että turvakotityöntekijät haluavat nähdä lapsen itsenäisenä subjektina. Lapsella on omat henkilökohtaiset kokemuksensa, tunteensa ja näkemyksensä väkivaltatilanteisiin liittyen. Lastensuojelulaki (417/2007, 20 §) velvoittaa selvittämään lapsen toivomukset ja mielipiteet ja huomioimaan ne lapsen ikää ja kehitystasoa vastaavalla tavalla.

Tutkimusaineistostamme nousi esiin lapsen voimauttaminen yhtenä osallistamisen muotona. Juhila (2006, 120) painottaa voimautumisen olevan keskeisin väline toteutettaessa osallistavaa sosiaalityötä. Aineistomme pohjalta voimme todeta, että yksi tärkeä tekijä lapsen voimautumisessa on nähdä tämä lapsena traumasta huolimatta, eikä luoda lapselle negatiivista erityisyyden leimaa.

Lehtisen ja Väänäsen (2013, 54) mukaan läheisneuvonpito on asiakasta osallistava työmenetelmä. Myös Alankomaissa kerätyn tutkimusaineistomme pohjalta voimme todeta menetelmän osallistavan sekä lasta että läheisverkostoa. Lapsilähtöisyys on yksi läheisneuvonpidon keskeisistä periaatteista. Reinikaisen (2007, 16) mukaan Pohjoismaiden ulkopuolella lapsilähtöisyyttä ei aseteta yhdeksi läheisneuvonpidon pääperiaatteista. Alankomaista kerätyn tutkimusaineistomme perusteella lapsi kuitenkin nähdään työskentelyn keskiönä ja läheisneuvonpidossa tehtävät päätökset tähtäävät aina lapsen edun toteutumiseen. Alankomaiden haastateltaviemme mukaan myös läheisneuvonpitoa valmisteltaessa huomio kiinnitetään lapsen ympäristöön ja lapselle tärkeiden ja turvallisten ihmisten löytämiseen.

Myös Reinikainen (2007, 16,17) painottaa, että läheisneuvonpidossa lapsen ympärille kerätään turvallisia ihmisiä niin yksityiseltä kuin julkiseltakin puolelta. Työntekijällä on tärkeä rooli läheisneuvonpidon lapsilähtöisyyden ylläpitäjänä, sillä myös käytännön läheisneuvonpitoprosesseissa on huomattu, että aikuisten ongelmat saattavat tukahduttaa lapsen näkökulman alle. Alankomaissa haastattelemamme ammattilaiset kertoivat oman roolinsa läheisneuvonpitoprosessissa keskittyvän lisäksi yhteydenoton mahdollistamiseen sekä läheisverkoston koolle kutsumiseen. Törrösen (2005, 233) mukaan lastensuojelun piiriin kuuluvien lasten verkostot saattavat olla monimuotoisia ja hajanaisia. Tämä aiheuttaa sen, että lapset joutuvat taiteilemaan verkostojen välillä. Tutkimuksemme pohjalta voimme todeta, että läheisneuvonpito tuo perheen luontaiset verkostot yhteen ja vakauttaa läheisverkostoa. Tämän voidaan ajatella helpottavan myös lapsen asemaa läheisverkostossa.

7.2 Läheisverkoston voimauttava vaikutus

Juhilan (2006, 123) mukaan osallisuuden kokemusta lisää yhteisöihin kuuluminen ja niissä toimiminen sekä niiden kautta vaikuttaminen. Tämä lisää voimautumisen tunnetta. Haastateltavamme kertoivat, että jo läheisten kutsuminen turvakotiin on voimauttava kokemus asiakasperheille. Läheisverkosto voi tarjota perheelle sellaista apua, tukea ja kontrollia, jota ei ole saatavilla viranomaisilta. Joissain tilanteissa avun vastaanottaminen läheisiltä voi olla perheelle luontevampaa, ja läheisverkoston osallistumisesta lapsen tilanteen selvittämiseen onkin saavutettu tärkeää hyötyä lapselle. (Heino ym. 2005, 292–294.) Haastatteluissamme kävi ilmi, että läheisverkoston ottaminen mukaan työskentelyyn antaa perheelle tunteen siitä, että joku jakaa huolen ja vastuun heidän kanssaan. Voimme siis todeta, että läheisverkoston mukaan ottamisella on lasta ja perhettä voimauttava vaikutus.

7.3 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa voimauttaa lasta ja läheisverkostoa

Aineistostamme nousi esiin ratkaisukeskeinen lähestymistapa lapsen ja läheisverkoston kanssa tehtävän työn tukena. Heinon (2009, 39) mukaan läheisneuvonpitoa voidaan pitää pohjana uudenlaisen ymmärryksen luomiselle sekä lupaavana mahdollisuutena kuulla lasta ja keskittyä etsimään ratkaisuja

lapsen näkökulmasta. Tutkimuksestamme käy ilmi, että haastateltavamme kokivat ratkaisuihin ja vahvuuksiin keskittymisen työn pääpainona ongelmakeskeisyyden sijaan. Coreyn (2008, 424–425) mukaan ratkaisukeskeisen työtavan pääpaino on tulevaisuuteen suuntaamisessa ja ratkaisuihin keskittymisessä. Haastateltavamme pitivät tärkeänä myönteisten asioiden hyödyntämistä ratkaisuiden löytämiseksi.

Hirvihuhdan ja Litovaaran (2011, 62) mukaan löytämällä tavoitteita, päämääriä sekä voimavaroja voidaan päästä vaikeasta tilanteesta eteenpäin tai kestää sitä paremmin, vaikka konkreettista ratkaisua ei olisikaan aina mahdollista löytää. Katajaisen ym. (2003, 14) mukaan ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa pyritään löytämään ja voimistamaan voimavaroja sekä lisäämään toiveikkuutta. Kun huomio suunnataan ihmisen vahvuuksiin sekä aiempiin onnistumisiin, tämä voimautuu asettamaan tavoitteita ja päämääriä uuden muutoksen aikaansaamiseksi (Mannström-Mäkelä & Saukkola 2008, 48). Haastatteluissamme tuli esiin, miten tärkeää on kuulla läheisverkostoa etenkin asiakasperheen vahvuuksiin ja positiivisiin puoliin liittyen. Furmanin ja Aholan (2012, 91,95) mukaan huomion kiinnittäminen pieniinkin edistysaskeliin auttaa ihmistä näkemään omia vahvuuksiaan sekä näkemään läheiset voimavarana.

8 PYÖREÄN PÖYDÄN YMPÄRILLÄ -OPAS

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Lahden ensi- ja turvakoti ry.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajallemme konkreettinen opas, joka edistää lasta ja läheisverkostoa osallistavaa työtettä sekä tukee turvakodin työn ja avokriisityön yhtenäisyyttä. Halusimme tuottaa laadukkaan ja helposti hyödynnettävän oppaan, jota sekä turvakodin että avokriisityön työntekijät voivat hyödyntää omassa työssään, mutta myös esimerkiksi perehdytyksessä sekä koulutuksissa.

Kokosimme oppaan Alankomaissa tehtyjen haastatteluiden, teoriapohjan sekä Lahden ensi- ja turvakoti ry:n omien jo käytössä olevien työtapojen pohjalle. Oppaan oli tarkoitus tarjota toimeksiantajallemme yhtenäiset käytännöt läheisneuvonpidon periaatteiden hyödyntämiseen lasta ja läheisverkostoa osallistaen.

Tässä pääluvussa kerromme oppaan syntyprosessista. Aluksi kuvaamme oppaan työstämistä, jonka jälkeen siirrymme sen sisältöön ja ulkoasuun. Lopuksi arvioimme opasta ja sen toimivuutta.

8.1 Oppaan työstäminen

Tiesimme jo ennen opinnäytetyöprosessin alkua, että haluamme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyön. Tapasimme Lahden ensi- ja turvakoti ry:n edustajat ensimmäisen kerran joulukuussa 2013, jonka jälkeen sovimme yhteisesti, että tuottaisimme toimeksiantajallemme oppaan, koska koimme sen vastaavan parhaiten toimeksiantajamme tarpeisiin. Maaliskuussa 2014 tapasimme jälleen toimeksiantajaamme ja pohdimme yhdessä mitä opas voisi sisältää. Olimme yhtä mieltä siitä, että läheisneuvonpito tulisi olemaan yksi oppaan kantavista pääteemoista.

Perehdyttyämme tarkemmin toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:n päivittäiseen työhön, huomasimme että läheisneuvonpito sellaisenaan vaatisi heiltä mahdollisesti liikaa lisäresursseja. Koska toimeksiantajamme kuitenkin toivoi lisää läheisverkostoa ja lasta osallistavaa sisältöä työhönsä, päädyimme

kehittämään kevennetyn version läheisneuvonpidosta. Lisäksi halusimme tuoda mukaan tutkimuksestamme esille nousseita menetelmävinkkejä.

Toukokuussa 2014 aloitimme oppaan sisällön hahmottelun keräämämme aineiston pohjalta. Lisäksi pohdimme, minkälaisista osista ja teemoista oppaamme voisi koostua. Heinä- ja elokuun 2014 aikana työstimme oppaan sisällön lähes lopulliseen versioonsa. Oppaan visuaalisesta ilmeestä huolehdimme viimeiseksi.

Pyöreän pöydän ympärillä on opinnäytetyömme tuotoksena syntynyt opas Lahden ensi- ja turvakodille. Sen tarkoituksena on kehittää lapsen osallisuutta ja läheisverkoston roolia korostavaa työtä. Opas on suunnattu Lahden ensi- ja turvakoti ry:n työntekijöille ja sitä voidaan hyödyntää läheisverkostoa osallistavien tapaamisten järjestämiseen.

8.2 Oppaan sisältö ja ulkoasu

Opas sisältää kehittämämme menetelmän, jonka nimesimme Pyöreän pöydän tapaamiseksi. Se on kevyempi versio läheisneuvonpidosta ja siinä yhdistyvät läheisneuvonpidon periaatteet, lapsen osallistaminen sekä ratkaisukeskeinen työote. Pyöreän pöydän tapaamista voidaan hyödyntää läheisneuvonpidon tapaan erilaisissa ongelmatilanteissa turvaamaan lapselle riittävä huolenpito, kontrolli, turva ja tuki. Kehittämämme menetelmä voidaan yhdistää turvakodin ja avokriisityön arkeen kuuluviin neuvotteluihin asiakkaan näin halutessa.

Turvakodin arki saattaa olla usein kiireistä, minkä vuoksi pyrimme tekemään oppaasta mahdollisimman yksinkertaisen. Pyöreän pöydän ympärillä -opas on rakennettu tiiviiksi kokonaisuudeksi, josta lukija voi helposti löytää eri vaiheita koskevat tärkeät tiedot.

Oppaan alkuun työstimme Lukijalle -osion, jossa kerrotaan mikä Pyöreän pöydän ympärillä -opas on, kenelle se on tarkoitettu ja mitä se sisältää. Samassa osiossa avaamme keskeiset termit läheinen ja läheisverkosto. Lukijalle-osion jälkeen siirrymme kertomaan lyhyesti läheisneuvonpidosta työmenetelmänä sekä ratkaisukeskeisestä työotteesta. Varsinaisesta Pyöreän pöydän tapaamisesta kertovan osion jaoimme pienempiin osiin, jotta se olisi selkeä ja helppolukuinen.

Aluksi kerromme, mitä Pyöreän pöydän tapaamisen valmisteluvaiheeseen kuuluu. Tämän jälkeen kuvaamme, miten varsinainen tapaaminen etenee.

Minustako pyöreän pöydän ritari? -pääotsikon alla tuomme esiin työntekijän rooliin kuuluvia asioita sekä erityishuomioita. Kerromme myös mahdollisista haasteista, jotka työntekijän on hyvä huomioida verkostoa koolle kutsuessa, Pyöreän pöydän tapaamisen aikana, sekä sen päätyttyä. Tämän kappaleen kokoaan yhteen työntekijän muistilista, johon on koottuna keskeisimmät vinkit ja neuvot työntekijälle.

Miksi siis kutsua läheiset pyöreän pöydän ääreen? -kappaleen tarkoituksena on selkiyttää sitä, miten tärkeää perheen verkostojen tunnistaminen ja vahvistaminen ovat. Tässä kappaleessa olemme käyttäneet runsaasti tutkimuksestamme esiin nousseita huomioita.

Viimeinen pääluku on nimeltään Menetelmävinkit, jonka alle olemme koonneet käytännön esimerkkejä työmenetelmistä, joita työntekijä voi käyttää.

Menetelmävinkit soveltuvat Pyöreän pöydän tapaamisen eri vaiheisiin, ja niitä voidaan hyödyntää erityisesti silloin, kun työskennellään lapsen kanssa. Oppaan viimeisille sivuille jätimme vielä tilaa työntekijän omille muistiinpanoille.

Loppuun kokosimme käyttämämme lähteet, joista lukija voi halutessaan lukea lisää aiheesta. Myös tekijöiden nimet ja tieto siitä, että opas on toteutettu osana opinnäytetyötämme, löytyy oppaasta.

Päädyimme oppaan ulkoasua pohtiessamme siihen, että toimitamme sen toimeksiantajallemme A4-kokoisina paperitulosteina kansioissa. Lisäksi toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti ry saa oppaan myös sähköisessä muodossa, jotta he voivat halutessaan tulostaa useampia versioita. Pyöreän pöydän ympärillä -opas on kirjoitettu mahdollisimman käytännönläheisellä ja keveällä kielellä. Jäsentelimme tekstin sivuille niin, että sitä on mahdollisimman mielenkiintoista lukea. Tekstin lomaan halusimme tuoda korostuksia elävöittämään ulkoasua. Lisäksi teimme itse muutamien menetelmien yhteyteen havainnollistavat kuvat, joita toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti ry voi tulostaa lisää omaan käyttöön.

8.3 Oppaan arviointi

Saimme toimeksiantajaltamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:ltä alusta lähtien vapaat kädet oppaan laatimiseen. Päädyimme tuottamaan mahdollisimman yksinkertaisen oppaan, koska uskoimme sen palvelevan parhaiten toimeksiantajamme tarpeita. Opas on mielestämme riittävän tiivis ja selkeä, ja siinä yhdistyy sekä teoria että käytännön neuvot ja vinkit.

Pyrimme rakentamaan oppaan niin, että asiat on ilmaistu loogisessa järjestyksessä, mikä helpottaa lukijaa seuramaan tekstiä. Päätimme myös käyttää melko paljon väliotsikoita välttääksemme liian pitkiä tekstikappaleita. Pyrimme siis rakentamaan mahdollisimman selkeän ja hyvin jäsenellyn oppaan, joka on helposti mahdutettavissa toimeksiantajamme arkeen, ja josta on nopeasti löydettävissä pienempiäkin vinkkejä. Yksinkertaisuus mahdollistaa oppaan hyödyntämisen muun työn lomassa, ilman, että on perehdyttävä koko oppaaseen kerralla.

Saimme opinnäytetyön ohjaajaltamme positiivista palautetta oppaamme teemoista. Opinnäytetyömme ohjaaja muistutti meitä kiinnittämään huomioita myös oppaan visuaaliseen ilmeeseen. Päädyimme jättämään ylimääräiset kuvat pois oppaan lopullisesta versiosta, koska koimme niiden tekevän oppaan ulkoasusta liian raskaan.

Palautteen keräämiselle ei valitettavasti jäänyt riittävästi aikaa, joten oppaan arviointi jää itsearviointimme varaan. Olemme tyytyväisiä oppaan lopulliseen versioon ja uskomme sen palvelevan toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakodin tarpeita. Erityisen arvokkaaksi oppaamme tekee se, että olemme tehneet tutkimustyötä sekä Suomessa että Alankomaissa ja tulokset ovat nähtävissä valmiissa oppaassa.

9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tässä pääluvussa arvioimme tutkimuksemme luotettavuutta sekä eettisyyttä. Pohdinnan tueksi tuomme luotettavuuteen ja eettisyyteen perustuvaa teorian tietoa.

9.1 Luotettavuus

Luotettavan tiedon tuottaminen on yksi tutkimuksen tärkeimmistä tehtävistä (Jokinen 2008, 243). Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on tärkeä osa tutkimusta, jotta tutkimustoiminnassa voidaan välttää virheitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Luotettavuuden arvioinnissa on käytettävissä monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1996, 226). Yleisesti tutkimuskirjallisuudessa on käytetty validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä pohdittaessa tutkimuksen luotettavuutta, mutta termien käyttö laadullisessa tutkimuksessa on herättänyt kritiikkiä. Validiteetti ja reliabiliteetti ovat luotettavuuskäsitteitä, joiden voidaan katsoa perustuvan oletukseen siitä, että on olemassa yksi konkreettinen todellisuus, jota tutkimuksessa tavoitellaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.)

Jokisen (2008, 243) mukaan laadulliselle tutkimukselle ominaista on pienet aineistot, huomion kiinnittäminen merkityksiin ja tutkimuksen tulkinnallisuuden korostaminen. Laadullisen tutkimuksen tulkinnallinen luonne vaikeuttaa tutkimuksen totuudenmukaisuuden arviointia, sillä yhtä yksimielisesti oikeana pidettävää tulkintaa on hankala tehdä. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on olennainen osa myös laadullista tutkimusta, vaikka kaikkia kvantitatiiviseen tutkimukseen liitettäviä mitattavuuden ja toistettavuuden vaatimuksia ei olisikaan mahdollista täyttää. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa aineiston koko, laatu ja keräämistapa ovat tärkeitä luotettavuuden arvioinnin osa-alueita. Sarajärvi ja Tuomi (2009, 140) painottavat kokonaisuuden arvioinnin olevan tärkeää tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa.

Ennen tutkimuksen toteuttamista pohdimme, mikä aineistonhankintamenetelmä soveltuisi parhaiten tutkimuksen toteuttamiseen. Tutkimusta tehtäessä on tärkeää huomioida se, että se paljastaa tutkittavien käsityksiä niin hyvin kuin mahdollista (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189). Valitsimme teemahaastattelun

aineistonhankintamenetelmäksi, koska se mahdollistaa avoimen keskustelutilanteen, jossa tutkittavien ääni tulee kuuluviin. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 184) mukaan tutkimuksen laatua voidaan varmistaa kiinnittämällä huomiota hyvän haastattelurungon laatimiseen. Pyrimme pohtimaan etukäteen mahdollisia tarkentavia lisäkysymyksiä ja kysyimme opiskelukollegoidemme mielipiteitä valmistelevaamme haastattelurungoon. Muokkasimme esimerkiksi kysymysten asettelua ja järjestystä saamiemme kommenttien pohjalta.

Jokisen (2008, 245) mukaan laadullista tutkimusta arvioitaessa tulisi aineiston koon lisäksi arvioida myös aineiston laatua, ja sitä onko aineisto tutkimuskysymysten kannalta järkevä. Haastateltavia valitessa kriteerinä tulisi olla haastateltavan asiantuntemus tai omakohtainen kokemus tutkittavaan asiaan liittyen (Vilka 2005, 114). Koimme tärkeäksi hankkia aineistomme haastateltavilta, joiden työnkuva on mahdollisimman samankaltainen kuin toimeksiantajallamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:llä. Tämän kautta varmistimme tutkimuksemme luotettavuutta ja aineiston hyödynnettävyyttä lastensuojelun kriisityössä.

Jokisen (2008, 245) mukaan aineiston luotettavuutta lisää useampi aineistonhankkija. Osallistuimme yhdessä haastattelutilanteisiin, jolloin meillä oli mahdollisuus käydä keskustelua jälkikäteen ja reflektoida aineistonkeruun sujuvuutta molempien näkökulmasta. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 189) mukaan triangulaatiolla voidaan lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Kun useampi tutkija osallistuu aineistonkeruuseen, tulosten analysointiin ja tulkitsemiseen, puhutaan tutkijatriangulaatiosta (Hirsjärvi ym. 1996, 228).

Aineiston laatua voidaan parantaa myös varmistamalla aineistonkeruuvaiheessa teknisen välineistön toimivuus (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184). Käytimme haastattelutilanteessa kahta nauhuria ja varmistimme niiden toimivuuden haastattelun aikana. Koimme nauhureiden käytön erityisen tärkeäksi, koska haastattelu toteutettiin englanninkielellä. Lisäksi teimme muistiinpanoja varmistaaksemme esimerkiksi hollanninkielisten termien käännökset jälkikäteen.

Litteroimme aineistomme sanataarkasti, jotta kaikki keräämämme aineisto tulisi huomioitua aineiston analyysin alkuvaiheessa. Olimme yksimielisiä tutkimuksen

ulkopuolelle jäävästä aineistosta, ja jätimme pois kohdat, jotka eivät olleet merkityksellisiä tutkimuskysymykseemme nähden. Pyrimme lisäämään tutkimuksemme luotettavuutta kuvaamalla tarkasti tutkimuksen toteuttamista. Tuomen ja Sarajärven (2009, 141) mukaan tutkimuksen raportointiin kuuluu oleellisesti tutkitun ilmiön selkeä ja yksityiskohtainen kuvaaminen.

9.2 Eettisyys

Tutkimusetiikka käsittää yleiset pelisäännöt suhteessa kollegoihin, tutkimuskohteeseen, toimeksiantajiin ja suureen yleisöön (Vilka 2005, 30). Kanasen (2008, 133) mukaan eettisesti vankka pohja luodaan noudattamalla valinnoissa tieteellisiä menetelmiä sekä tiedonkeruussa että analyysivaiheessa. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää eettisesti kestävien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien noudattamista ja tutkimuksen laadukasta suunnittelua, toteutusta ja raportointia. (Vilka 2005, 30–32; Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.)

Tutkimuksen eettisyys tulee siis huomioida koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksen laadun ja näin ollen myös eettisyyden kannalta on tärkeää, että tutkimusaihe ja tutkimuksen tavoitteet ovat tarkkaan harkittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127; Kananen 2008, 133.) Valitsimme aiheemme, koska koemme sen olevan ajankohtaisesti merkittävä ja uskomme yksilöitä ja heidän läheisverkostoaan osallistavan ja voimauttavan ajattelutavan olevan yksi mahdollinen keino tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi.

Suunnitteluvaiheessa teimme tarkan ja yksityiskohtaisen suunnitelmaraportin, jossa esittelimme tutkimuksemme lähtökohdat. Esittelimme suunnitelmamme väliseminaarissa, josta saadun palautteen pohjalta kehitimme suunnitelmaraporttiamme edelleen ja rajasimme esimerkiksi tutkimusaihettamme tarkemmin. Toteutimme opinnäytetyömme kehittämistyönä, jossa on laadullisen tutkimuksen ominaisuuksia, sillä tämä tutkimusote soveltui parhaiten tutkimuskysymykseemme. Tutkimuskysymyksemme pohjalta valitsimme tutkimusmenetelmiksi teemahaastattelun ja teorialähtöisen sisällönanalyysin, sillä koimme saavamme tutkittavien tiedot ja taidot parhaiten esiin teemahaastattelun kautta.

Pyysimme suostumuksen haastateltaviltamme ensin sähköpostitse ja vielä suullisesti haastattelutilanteen aluksi. Farrimondin (2013, 127) mukaan tutkimukseen osallistuvien yksityisyydestä tulee neuvotella joustavalla ja hienotunteisella otteella, ja varmistaa anonymiteetin ja luottamuksellisuuden säilyminen tutkimusaineistoa käsiteltäessä. Saimme haastateltaviltamme suostumuksen haastattelun äänittämiseen. Jälkikäteen huolehdimme tallenteiden asianmukaisesta hävittämisestä. Emme myöskään mainitse haastateltaviemme nimiä opinnäytetyöraportissamme.

10 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajallemme Lahden ensi- ja turvakoti ry:lle konkreettinen opas, joka edistää lapsilähtöistä ja läheisverkoston hyödyntämistä tukevaa työtettä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää Lahden ensi- ja turvakoti ry:n lapsilähtöistä työtä. Toisena tarkoituksenamme oli kehittää toimeksiantajamme työtä lapsen läheisverkostojen hyödyntämistä ja kiinteyttämistä tukevaksi. Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää sosiaalialan ammattilaisten näkökulmaa lasta ja läheisverkostoa osallistaviin työmenetelmiin ja niiden hyödyntämiseen käytännössä. Kokosimme opinnäytetyömme tuotoksena oppaan Pyöreän pöydän ympärillä Alankomaissa tehtyjen haastatteluiden, teoriapohjan sekä Lahden ensi- ja turvakoti ty:n omien jo käytössä olevien työtapojen pohjalle.

Opinnäytetyöprosessimme oli monivaiheinen ja laaja, sillä päädyimme tekemään sekä tutkimuksen että konkreettisen tuotoksen hyödyntäen asiantuntijoiden tietämystä sekä Suomessa että Alankomaissa. Kansainvälinen vivahde toi huomattavasti lisähaasteita, mutta on opinnäytetyössämme selkeä rikkaus. Tutkimuksen ja toiminnallisen opinnäytetyön yhdistelmä haastoi laajuudellaan ja vaati erityistä tiivistämisen taitoa.

10.1 Opinnäytetyön merkitys

Opinnäytetyöaiheemme oli ajankohtainen, sillä on epätodennäköistä, että suomalaisen hyvinvointivaltion kaltainen malli tulisi toimimaan tulevaisuudessa. Kuten Hautamäki (2005, 54) linjaa, hyvinvointivaltiomme on suurten vaikeuksien edessä. Julkisen palvelutarjonnan supistuessa etenkin vähäosaiset joutuvat entistä suurempaan syrjäytymisvaaraan. Tämän vuoksi koemme tärkeäksi korostaa kansalaisten subjektiutta sekä tukea yksilöiden yhteisöihin kuulumista.

Alankomaissa vuonna 2007 voimaan tullut Social Support Act pyrkii vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa (Bokseveld 2014). Kansalaisyhteiskunnan käsitteeseen kuuluu olennaisesti kansalaisten omaehtoisen toiminnan korostaminen ja vahvistaminen, joka toimii vastapainona julkisen sektorin tehtävien, säätelyn ja kustannusten vähentämiselle (Ilvonen 2005, 7). Myös

Suomessa vaaditaan pian rakenteellisia uudistuksia vastaamaan hyvinvointivaltion ylläpidon aiheuttamiin alati kasvaviin kustannuksiin.

Heino (2009, 16–17) pohtii tutkimusraportissaan *Family Group Conference From a Child Perspective*, Suomen lastensuojelun rakennetason uudistuksia. Suomen lastensuojelulain vuoden 2008 lakiuudistus linjaa, että tukiverkostot tulisi kartoittaa lastensuojelutyön yhteydessä. Tästä huolimatta ajatus asiakkaan oikeudesta tuottaa ja ehdottaa ratkaisuja yhdessä läheisverkostonsa kanssa itseään koskevissa päätöksentekoprosesseissa ei ole edennyt rakenteelliselle tasolle asti.

Mielestämme rakennetason uudistuksia ennen on tapahduttava muutoksia yksittäisten ihmisten ja ammattilaisten ajattelutavoissa ja näkökulmissa.

Koemme, että opinnäytetyömme toimii yhtenä väylänä tuoda esiin läheisneuvonpitoon pohjautuvia lasta ja läheisverkostoa osallistavia keinoja.

Uskomme myös, että mitä enemmän aihetta tutkitaan ja nostetaan tapetille, sitä pikemmin se etenee myös rakenteelliselle tasolle asti.

10.2 Opinnäytetyön hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Ensisijaisesti olemme tehneet opinnäytetyöhömme kuuluvan tutkimustyön ja sen pohjalta syntyneen oppaan palvelemaan toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti ry:n tarkoituksia. Toimeksiantajamme Lahden ensi- ja turvakoti saa tutkimuksestamme sekä tietoa että konkreettisia keinoja siihen, miten osallistaa työssään lasta ja läheisverkostoa. Opinnäytetyötämme voi hyödyntää laajalti myös muualla tehtävässä lastensuojelun kriisityössä. Opinnäytetyömme tutkimusosio tarjoaa sosiaalialan ammattilaisten kokemustietoa siitä, miten he tuovat lapsen ja läheisverkoston näkyväksi omassa arjen työssään. Tutkimuksemme antaa lukijoilleen ymmärrystä myös sosiaalisten verkostojen tuen merkityksestä ja lapsen sekä läheisverkoston osallistamisesta lastensuojelun kriisityössä.

Tuotoksena syntynyt Pyöreän pöydän ympärillä -opas on selkeä kuvaus siitä, kuinka läheisneuvonpidon kaltaisia tapaamisia voidaan soveltaa osana lastensuojelun arjen työtä. Lastensuojelulaki (417/2007, 32§) velvoittaa kartoittamaan lapsen läheisverkostot ja ottamaan selvää tämän lähipiiriin kuuluvien mahdollisuudet osallistua lapsen tukemiseen, jos lapsi aiotaan sijoittaa

kodin ulkopuolelle. Läheisverkoston huomioivilla työmenetelmillä on siis selkeä tarve.

Pyöreän pöydän ympärillä -opas soveltuu mainiosti esimerkiksi erilaisten lastensuojelulaitosten käyttöön. Törrösen (2005, 233) mukaan lastensuojelun piiriin kuuluvien lasten verkostot saattavat olla monimuotoisia ja hajanaisia. Pyöreän pöydän tapaaminen auttaa kokoamaan nämä verkostot yhteen. Ihannetilanteessa Pyöreän pöydän tapaamisista tulisi kiinteä osa lastensuojelulaitoksissa tehtävää työtä.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, ja olisi mielenkiintoista kehittää sitä edelleen. Jatkotutkimusaiheena voisi olla kartoitus siitä, miten perheet ovat kokeneet Pyöreän pöydän tapaamisten järjestämisen Lahden ensi- ja turvakoti ry:ssä, ja kuinka menetelmä soveltuu turvakodin työhön ja avokriisityöhön. Oppaamme rinnalle vois kehittää myös tiedoksiannot lapselle, huoltajille ja läheisverkoston jäsenille.

LÄHTEET

Bokseveld, B. 2014. The Welfare New Style Programme in the Netherlands.

Revival or deprofessionalisation? Saxion University of Applied Sciences [viitattu 2.4.2014]. Saatavissa: <https://vimeo.com/62155875>

Corey, G. 2008. Theory and Practise of Group Counseling. 7. uudistettu painos. Thomson Brooks/Cole.

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2014. Turvakodit [viitattu 7.1.2014]. Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/turvakodit/>

Family Group Conferences - Purpose, Values and Processes 2012. Eigen Kracht Centrale [viitattu 5.5.2014]. Saatavissa:

http://www.fgcnetwork.eu/user/file/fgc_purpose_values_and_processes_2012.pdf

Family Group Conferencing. 2011. Netherlands Youth Institute [viitattu 4.5.2014]. Saatavissa: <http://www.youthpolicy.nl/yp/downloadsyp/Family-Group-Conferencing.pdf>

Farrimond, H. 2013. Doing ethical research. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Forsberg, H. 2000. Lapsen näkökulmaa tavoittamassa: Arviointitutkimus turvakotien lapsikeskeisyyttä kehittävästä projektista. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Forsberg, H. 2002. Lasten asiakkuudet ja kokemukset turvakodissa: Arviointitutkimus Lapsen aika -projektista. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Furman, B. & Ahola, T. 2012. Ongelmista ratkaisuihin: Lyhytterapian perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatus-keskus.

- Hautamäki, A. 2005. Poliitiikan paluu. Teoksessa Hautamäki, A., Lehtonen, T., Sihvola, J., Tuomi, I., Vaaranen, H. & Veijola, S. (toim.) Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus, 31–59.
- Heino, T. 2000. Läheisneuvonpito – Uusi sosiaalityön menetelmä. Stakes. Oppaita 40. Helsinki: Stakes.
- Heino, T., Kaatra, A., Korhonen, L., Possauner, M. & Vuorio, J-P. 2005. Läheisneuvonpidon ja sosiaalityön kriittinen kohta: Lapsi. Teoksessa Satka, Synnöve Karvinen-Niinikoski, Nylund, Hoikkala (toim.). Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palemia –kustannus, 279–303.
- Heino, T. 2009. Family Group Conference from a child perspective: Nordic Research Report. [viitattu 6.8.2014] Helsinki: National Institute for Health and Welfare. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/da905b95-70f6-4db8-9d82-91b74fe55ed0>
- Helsingin kaupunki. 2013. Läheisneuvonpito. [viitattu 8.1.2014] Helsingin kaupunki. Sosiaali- ja terveysvirasto. Saatavissa: <http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/lastensuojelu/muut/laheisneuvonpito/tausta>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1996. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirvihuhta, H. & Litovaara, A. 2011. Ratkaisun taito. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2013. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Bardy (toim.). Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 149–164.
- Huhtalo, P., Kuhanen, J. & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa – Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Ilvonen, A. 2005. Yksilö, yhteisö ja kansalaisyhteiskunta. Vantaa: Opintotoiminnan Keskusliitto ry.

Jokinen, J. 2004. Kriisityön kehittäminen huostaanotossa: Kartoitusta ja kehittämistarpeita. Sosiaali- ja terveysministeriö [viitattu 8.1.2014]. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/74efa068-e5b4-48c7-9286-e7e3df7d5dd3/Kriisity%C3%B6%20huostaanotossa.pdf>

Jokinen, K. 2008. Miten laadullinen tutkimus vakuuttaa? Teoksessa Lempiäinen, Löytty & Kinnunen (toim.). Tutkijan kirja. Tampere: Vastapaino, 243–250.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino

Kallinen-Kräkin, S. & Kärki, J. 2004. Sosiaalityön luokitus – luonnos 2003: Väliraportti Sosiaalityön luokitus –projektista, asiakastyön luokitusluonnos ja ensimmäiset luokituksen testaustulokset. Helsinki: Stakesin monistamo [viitattu 6.7.2014]. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76408/Aiheita4_2004.pdf?sequence=1

Kananen, J. 2008. Kvali: Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Katajainen, A., Lipponen, K. & Litovaara, A. 2003. Voimavarat käyttöön: Hyvää oloa ja onnellisuutta. Helsinki: Duodecim.

Korkiamäki, R., Nylund, M., Raitakari, S., & Roivainen, I. 2008. Yhteisöt ja sosiaalityö: Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva: PS-kustannus.

Koski, H. 1999. Ulos ansasta – apua perheväkivaltatilanteisiin. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Lahden ensi- ja turvakoti ry:n palvelut. 2009. Lahden ensi- ja turvakoti ry. Moniste. Saatavissa Lahden ensi- ja turvakoti ry:ltä.

Lähisuhde- ja perheväkivallan, lapsen seksuaalisen riiston ja pahoinpitelyn ehkäisyn toimintamalli. 2013. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallitus [viitattu 6.5.2014]. Saatavissa: <http://www.eksote.fi/Fi/Perhejasosiaalipalvelut/Lahisuhdejaperhevakivalta/Documents/L%C3%84HISUHDE%20JA%20PERHEV%C3%84LIVALTA%20LAPSEN%20SEKSUAALINEN%20RIISTO.pdf>

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lehtinen, A. & Väänänen, L. 2013. ”Jollaki lailla se niinku pysäytti” – Tutkimus läheisneuvonpito-työmenetelmän vaikuttavuudesta lastensuojelussa. Lappi: Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta [viitattu 6.8.2014]. Pro gradu –työ. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201306031179>

Leppävuori, A., Paimio, S., Avikainen, T., Nordman, T., Puustinen, K. & Riska, M. (toim.) 2009. Suuronnettomuustilanteiden kriistyo. Helsinki: Tammi.

Mannström-Mäkelä, L. & Saukkola, K. 2008. Voimaannuttavan ohjaamisen käsikirja: Kaaoksesta arjen hallintaan. Helsinki: Palmenia.

Mccarthy, J. & Edwards, R. 2011. Key Concepts in Family Studies. London: SAGE.

Moilanen, L.K. & Eilola, J. 2013. Ajan ja paikan muovaamat yhteisöt. Teoksessa Eilola, J. & Moilanen, L.K. (toim.) Yhteisöllisyyden perintö: Tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla, 7-51.

Mäkelä, J. & Sajaniemi, N. 2013. Vertaissuhteet muovaavat lapsen aivoja. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.). Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus, 37–49.

Mönkkönen, K. 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena: Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopio: Kuopion yliopisto painatuskeskus.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus: Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Nunez, C., Nunez Mahdi, R. & Popma, L., 2009. Intercultural Sensitivity: From Denial to Intercultural Competence. 2. uudistettu painos. Assen: Royal Van Gorcum.

Oranen, M. & Laaksamo, E-M. 2003. Lapsikeskeinen väkivaltatyö turvakodissa. Teoksessa Paavilainen, E. & Pösö, T (toim.). Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: WSOY, 237–258.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä?: Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: WSOY.

Pentti, V. 2003. Turvallinen yhteisö – Turvattu yksilö: Turvallisuutta kasvatuksen ja yhteiskuntapolitiikan keinoin. Helsinki: Yliopistopaino.

Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 1999. Päänavaus selviytymiseen - väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Psykykinen trauma 2013. Traumaterapiakeskus. Oulun ensi- ja turvakoti ry [viitattu 6.5.2014]. Saatavissa: <http://www.traumaterapiakeskus.com/18>

Reinikainen 2006. Läheisneuvonpito vahvistaa lapsen tukiverkostoa [viitattu 4.5.2014]. Saatavissa: <http://supli.fi/laheisneuvonpito-vahvistaa-lapsen-tukiverkostoa-2/>

Reinikainen, S. 2007. Läheisneuvonpito lapsinäkökulmasta [viitattu 6.8.2014]. Helsinki: Stakes. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75367/R7-2007-VERKKO.pdf?sequence=1>

Ruishalme, O. & Saaristo, L. 2007. Elämä satuttaa – Kriisit ja niistä selviytyminen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto [viitattu 9.1.2014]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Saari, S. 2003. Kuin salama kirkkaalta taivaalta – Kriisit ja niistä selviytyminen. 3. uudistettu painos. Helsinki: Otava.

Saastamoinen, M. 2009. Aikalaieskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander, K. & Vanhalakka-Ruoho, M. (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä: Kansanvalistusseura, 33–120.

Samulin, H. 2007. Kriisit. Teoksessa Pohjolan-Pirhonen, C., Poutiainen, K. & Samulin, H. (toim.) Kriisityön käsikirja – Käytännön opastusta kriisin kohdatessa. Helsinki: Kirjapaja, 11–25.

Savikuja, J. 2005. Johdatus yhteiskuntapolitiikkaan. Yhteiskuntapolitiikan tutkimuksia. Joensuu: Joensuun yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos.

Sinclair R. 2002. Participation by Children in Care Planning: Research and Experiences in the United Kingdom. Teoksessa Knorth, Van Den Bergh, Verheij. (toim.). Professionalization and Participation in Child and Youth Care. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 191–200.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Sundholm, M. 2011. Kiireellisesti sijoitetun lapsen ja nuoren auttaminen kriisissä: työskentelymallin kehittäminen lastenkoti ja perhetyönkeskus Kaarisillassa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma [viitattu 8.1.2014]. YAMK-opinnäytetyö. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26578/Sundholm_Mari.pdf?sequence=1

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Tanhua, H. & Knape, N. 2012. Sosiaalimenot ja rahoitus 2012. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [viitattu 6.8.2014]. Tilastoraportti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201402284342>

Thomas, N. 2002. Children, Family and the State: Decision-Making and Child Participation. Portland: The Policy Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö. 2014. Ensi- ja turvakotien liitto ry [viitattu 8.5.2014]. Saatavissa:

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/>

Turvakoti. 2013. Lahden ensi- ja turvakoti ry [viitattu 8.1.2014]. Saatavissa:

<http://www.lahdenensijaturvakoti.fi/turvakoti.php>

Turvakoti. 2014. Lahden ensi- ja turvakoti ry. Moniste. Saatavissa Lahden ensi- ja turvakoti ry:ltä.

Törrönen, M. 2005. Lasten arjen yhteisöllisyys ja sosiaaliset verkostot. Teoksessa Satka, Karvinen-Niinikoski, Nylund & Hoikkalla (toim.). Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia-kustannus, 218–239.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vuorio, J-P. 2008. Läheisneuvonpito ja lastensuojelu. Teoksessa Vuorio, Saurama & Hänninen. (toim.) Verkostojen voimaa vai seittien satimia – kokemuksia läheisneuvonpidosta, 9–36. Saatavissa:

http://www.socca.fi/files/92/Kokemuksia_laheisneuvonpidosta.pdf

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 2014. Jyväskylä: Lapsiasiavaltuutettu [viitattu 6.8.2014]. Saatavissa:

http://www.lapsiasia.fi/lapsen_oikeudet_sopimusteksti

Questionnaire

The Finnish organization we are co-operating with is a safe shelter for families who have faced domestic violence. Our focus is on the work that they do in the shelter and also on the community care they offer for the families. The purpose of our thesis is to bring them new methods and to make a guidebook which makes the work of the shelter and the community care more congruent. Our contact person focuses on families but especially on the child's point of view. They also wish to have more methods on the work they do with parents without forgetting the child's point of view. We wish to bring the networks of the families more visible and more included in the work they do in the organization. Our aim is to help families to create a working network which offers them support and help also after their customer-relationship is over.

Our research question is:

How to make the child and his/her network visible in crisis work of child welfare?

These are the questions that we would like you to answer. We hope that you can give us practical examples and your own experiences as much as you can.

What is your educational background/profession?

Tell us about your organization?

* clients, services, co-operation with other organizations etc.

About the method VERVE:

* The main principles?

* In what kind of situations you can use it?

- * How do you use it in practice?
- * How common is the method? Is it used somewhere else? Other countries?
- * Is some kind of special education needed to use this method?
- * Where can we find more information about this method?
- * Good and bad experiences that you have faced while using the method (pitfalls and opportunities)?
- * Who are the people included in the network of a family?
- * How is the network build?
- * What is the purpose of the network?
- * How do you make sure that the network is working into the right direction?
- * How is the network maintained?
- * What does a working network mean in practice?
- * What kind of resources is needed from you (as a professional) and the organization in order to make the network work?
- * What kind of similarities and differences there is between this method and Family Group Conference (Eigen Kracht Conferentie), Signs of Safety?
- * Is there some other methods that you use?

Haastattelurunko

Huhtikuu 2014

Tutkimuskysymys:

Miten tehdä lapsi ja läheisverkosto näkyväksi lastensuojelun kriisityössä?

Tausta/alkutiedot

Mikä on koulutustaustanne?

Mitä työnkuvaanne kuuluu?

Mitä työ sisältää?

Lapsen osallisuus

Mitä lapsen osallisuus mielestänne tarkoittaa?

Miten lapsen osallisuus/osallistaminen toteutuu turvakodin työssä/avokriisityössä?

Millaisia menetelmiä käytätte lapsen osallistamiseen/lapsen kanssa työskennellessä?

Mikä on työntekijän rooli lapsen osallistamisessa?

Lapsilähtöisyys

Mitä on lapsilähtöisyys?

Mitä lapsilähtöisyyteen kuuluu?

Lapsen kanssa työskentely

Mihin kiinnitätte erityistä huomiota työskennellessänne perheväkivaltaa kokeneen lapsen kanssa?

Osallistuvatko vanhemmat lapsen kanssa työskentelyyn? Miten?

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Pyydämme tutkimuslupaa Lahden Ensi- ja Turvakodilta

1. HAKIJOIDEN TIEDOT

Sukunimi	Lahteenmäki	Etunimi	Anna
Puhelin	044 2611270	Sähköposti	anna.lahteenmaki@ymail.com
Arvo, ammatti	opiskelija		

Sukunimi	Matila	Etunimi	Ninna
Puhelin	040 3588464	Sähköposti	ninna.matila@student.lamk.fi
Arvo, ammatti	opiskelija		

2. TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT TIEDOT

Tutkimuksen nimi	Tutkimusryhmä
Tutkimuksen kuvaus	Miten tuoda lapset ja lähiverkosta näkyviksi lastensuojelun Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää Lahden ensi- ja turvakodissa? ja turvakodin työtä lapsen lähiverkosta hyödyntämistä ja kuntoutta- mista tukemaan. Tavoitteena on työstää saatava materiaali palvelemaan Lahden ensi- ja turvakodin työtä yhdessä.
Tutkimus on	
☐ Teemaseminaari	☐ Lisensiaattityö
☐ Pro gradu	☐ Väitöskirja
☒ Muu, mikä? Amk-opinnäytettyö	
Opilaitos	Lahden ammattikorkeatoulu
Tutkimuksen ohjaaja	Tuula Hyppönen (tuula.hypponen@lamk.fi)
Tutkimuksen kahdeksikkö	Lahden Ensi- ja Turvakoti
Osoksen koko	Käytettävät tutkimusmenetelmät
	Haastattelut
Tutkimuksen toteutus aika	Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika
Kevät 2014	lokakuu 2014
Liitteinä	
☒ Tutkimussuunnitelma	

Käsitelläänkö tutkimuksen henkilötietoja kyllä ☐ ei ☒

3. TUTKIMUKSEN TEKIJÖIDEN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUKSET

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Lahti 24.2.2014	Anna Lähteenmäki ANNA LÄHTEENMÄKI Ninna Mattila
Lahti 24.2.2014	NINNA MATTILA

4. HAKEMUKSEN PALAUTUS

5. PÄÄTÖS

☒ Tutkimuslupa myönnetään

☐ Tutkimuslupa myönnetään ehdollisena:

☐ Tutkimuslupa hylätään seuraavien perustein:

Paikka ja aika

Allekirjoitus, nimenselvennys ja virka-asema

Lahti 1.4.2014

Jukka Mäkelä

Jukka Mäkelä Toimintajohtaja

Lähteenmäki- ja Mattila Oy

Huomioitavaa:

- Tutkimusluvan myöntäminen ei valvoita tutkimuksen kohteita osallistumaan tutkimukseen.
- Tutkijan on neuvoteltava aina etukseen tutkimuksen kohteena olevien organisaatioiden kanssa tutkimukseen osallistumisesta ja kohteen nimen mainitsemisesta tutkimusraportissa
- Tutkimuksen taho ei saa häiritä tutkimuksen kohteen toimintaa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS (TKI opintopisteet)

TOIMEKSIANTAJA	
Toimeksiantaja	LAHDEN ENSI- JA TURVAKOTI
Toimeksiantajan yhteyshenkilö	Pipsa Savolainen, Riina Takala
Lähiosoite	MUSTAMÄENKATU 74
Postinumero ja -toimipaikka	15610 LAHTI
Toimipisteen kotikunta	LAHTI
Puhelin	044 777 0292
Sähköposti	Pipsa.savolainen@lahdenensijaturvakoti.fi
OPINNÄYTETYÖN TEKIJÄ/T	
Nimi/nimet ja tunnukset/tunnukset	NINNA MATTILA 1100190, ANNA
Ryhmätunnus/tunnukset	LÄHTEENMÄKI 1100149, SPLN11
Koulutusohjelma ja -ala	Sosiaali-alan k
Puhelin/puhelimet	040 7588464, 044 2821820
Sähköposti/postit	anna.lahteenmaki@student.lamk.fi, ninna.mattila@student.lamk.fi
OHJAAJA	
Ohjaava opettaja	Tuula Hyppönen
Puhelin	044 7080760
Sähköposti	tuula.hypponen@lamk.fi
Koulutusala	Sosiaali-alan
OPINNÄYTETYÖ	
Opinnäytetyön nimi	
Opinnäytetyön tavoite	Toteuttaa Opas, jonka tarkoituksena on yhtenäistää Lahden Ensi- ja turvakodissa tehtävää työtä. (Lapsen näkökulmaa ja lähiverkoston tärkeyttä korostaen)

SOPIMUS TOIMEKSIANNOSTA

- ☐ Työelämä maksaa opinnäytetyön tekemisestä opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle
- ☐ Työelämän edustajat ohjaavat aktiivisesti opinnäytetyön tekemistä
- ☒ Työyhteisö hyödyntää tuloksia toiminnassaan
- ☒ Opinnäytetyöt ovat julkisia asiakirjoja;
salassa pidettävä materiaali poistetaan toimeksiantajan pyynnöstä ennen julkaisua
- ☒ Opiskelija toimittaa toimeksiantajalle erillisen raportin opinnäytetyöstä

Muut selvitykset opinnäytetyön kustannuksista, tekijänoikeuksista, aikataulusta ja muista erikseen sovituista yksityiskohdista voidaan liittää tämän sopimuksen liitteeksi.

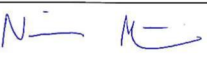
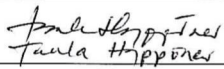

Liitteitä yhteensä _____ sivua.

- ☐ Toimeksiantajan tietoja ei saa tallentaa ammattikorkeakoulun yritysrekisteriin.

Tällä sopimuksella toimeksiantaja ja opiskelija sopivat, että opiskelija suorittaa *opinnäytetyöksi määritellyn tutkimuksen tai kehittämistyön toimeksiantajalle.*

Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön opinnäytetyön tekemiseen tarpeelliset tiedot ja antamaan tarvittavaa asiantuntijaohjausta.

ALLEKIRJOITUKSET

OPISKELIJA	ANNA LÄHTEENMÄKI
Paikka ja päiväys	31/2014 LAHTI
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 ANNA LÄHTEENMÄKI
OPISKELIJA	Ninna Mattila
Paikka ja päiväys	31/2014
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Ninna Mattila
OHJAAJA	Taina Hyyppönen
Paikka ja päiväys	31/2014
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Taina Hyyppönen
TOIMEKSIANTAJA	Lahden ensi- ja turvakoti ry
Paikka ja päiväys	31/2014 LAHTI
Allekirjoitus ja nimenselvennys	 Pipsa Savolainen

Tätä sopimusta on tehty kaksi (2) samansisältöistä kappaletta, joista yksi toimitetaan ammattikorkeakoulun opintotoimistoon tilastointia ja arkistointia varten ja yksi jää toimeksiantajalle.

Kopio sopimuksesta toimitetaan ohjaavalle opettajalle ja jokaiselle opinnäytetyön tekijälle. Sopimuksen kopioista vastaavat opinnäytetyön tekijä/tekijät.

Päivitetty 9.5.2011